

Laborator 1

Introducere în R

Obiectivul acestui laborator este de a prezenta o scurtă introducere în programul **R** (cu ajutorul interfeței grafice **RStudio**). O descriere detaliată a acestui program precum și versiunile disponibile pentru descărcat se găsesc pe site-ul www.r-project.org. Pentru mai multe detalii se pot consulta [Davies, 2016, Matloff [2011]].

1 Introducere

Programul **R** este un program **gratuit** destinat, cu precădere, analizei statistice și prezintă o serie de avantaje:

- rulează aproape pe toate platformele și sistemele de operare
- permite folosirea metodelor statistice clasice cu ajutorul unor funcții predefinite
- este adoptat ca limbaj de analiză statistică în majoritatea domeniilor aplicate
- prezintă capabilități grafice deosebite
- permite utilizarea tehnicilor statistice de ultimă oră prin intermediul pachetelor dezvoltate de comunitate (în prezent sunt mai mult de 10000 de pachete)
- are o comunitate foarte activă și în continuă creștere

1.1 Interfața RStudio

Interfața RStudio (vezi Figura 1) este compusă din patru ferestre:

- *Fereastra de editare* (stânga sus): în această fereastră apar fișierele, de tip **script**, în care utilizatorul dezvoltă propriile funcții ori script-uri.
- *Fereastra de comandă sau consola* (stânga jos): în această fereastră sunt executate comenzile **R**
- *Fereastra cu spațiul de lucru/istoricul* (dreapta sus): conține obiectele definite în memorie și istoricul comenzilor folosite
- *Fereastra de explorare* (dreapta jos): în această fereastră ne putem deplasa în interiorul repertoriului (tab-ul *Files*), putem vedea graficele trasate (tab-ul *Plots*) dar și pachetele instalate (tab-ul *Packages*). De asemenea, tot în această fereastră putem să și căutăm documentația despre diferite funcții, folosind fereastra de ajutor (tab-ul *Help*).

1.2 Pachetele ajutătoare

Pe lângă diferitele pachete conținute în versiunea de bază a programului **R** se mai pot instala și pachete suplimentare. Pentru a instala un pachet suplimentar se apelează comanda:

```
install.packages("nume pachet")
```

Odată ce pachetul este instalat, pentru a încărca pachetul, și prin urmare funcțiile disponibile în acesta, se apelează comanda:

```
library("nume pachet")
```

Instalarea unui pachet se face o singură dată dar încărcarea acestuia trebuie făcută de fiecare dată când lansăm o sesiune nouă.

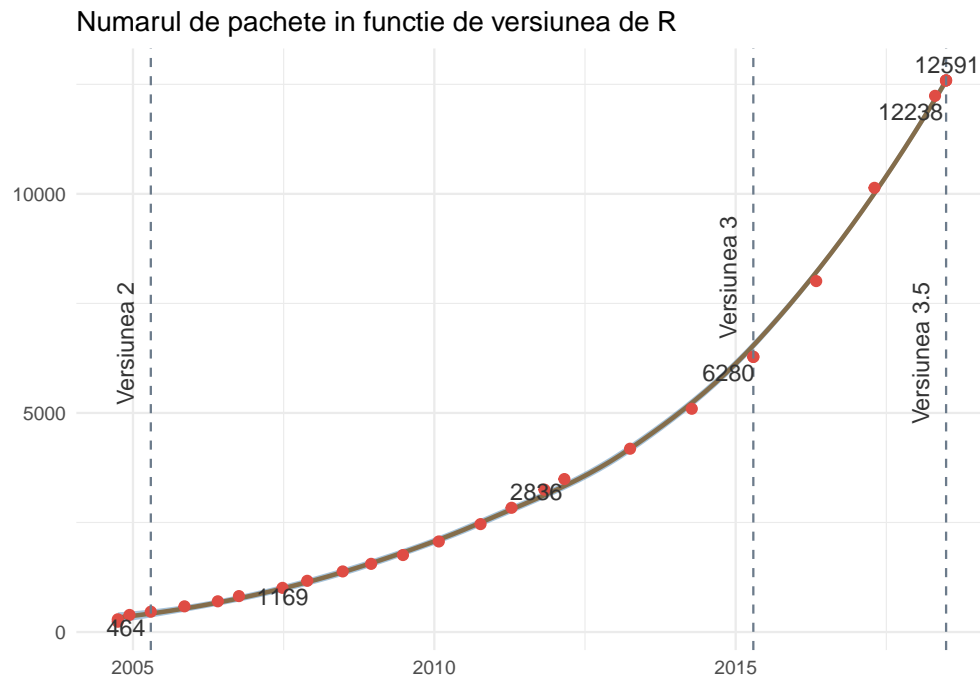

Fig. 1: Numarul de pachete din R

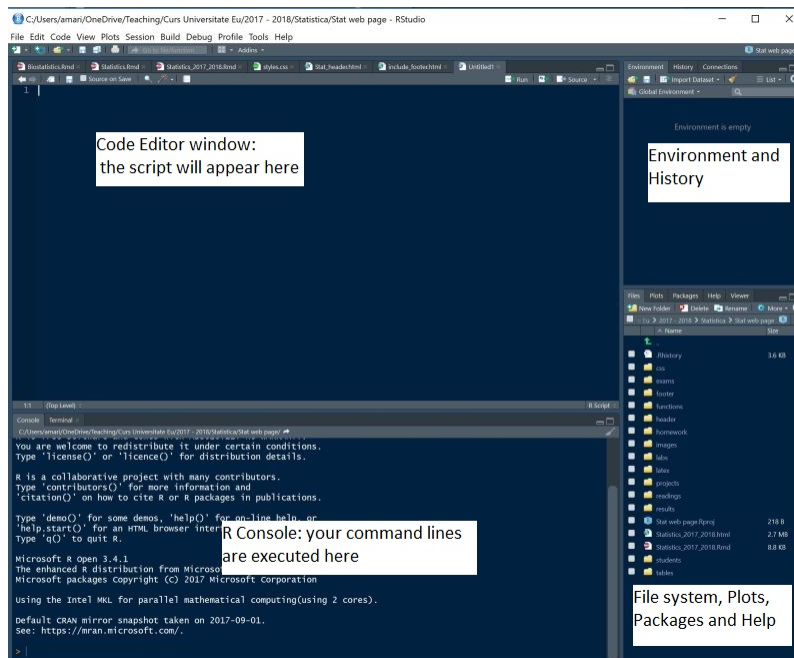

Fig. 2: Interfata RStudio

2 Primele comenzi în R

2.1 Calcul elementar

Programul R poate fi folosit și pe post de calculator (mai avansat). De exemplu putem face calcule elementare

```
5 - 1 + 10
[1] 14
7 * 10 / 2
[1] 35
exp(-2.19)
[1] 0.1119167
pi
[1] 3.141593
sin(2 * pi/3)
[1] 0.8660254
```

De asemenea, rezultatele pot fi stocate într-o variabilă

```
a = (1+sqrt(5)/2)/2
```

păstrată în memorie (a apare în fereastra de lucru - **Environment**) și care poate fi reutilizată ulterior

```
asq = sqrt(a)
asq
[1] 1.029086
```

Operațiile binare în R sunt date în tabelul de mai jos:

Tab. 1: Operatii binare in R

Operatorul	Descriere
+	Adunare
-	Scădere
*	Înmulțire
/	Împărțire
^ or **	Exponențiere
/%	Câtul împărțirii
%%	Restul împărțirii

Pentru a șterge toate variabilele din memorie trebuie să folosim comanda următoare (funcția `ls()` listează numele obiectelor din memorie iar comanda `rm()` șterge obiectele; de asemenea se poate folosi și comanda `ls.str()` pentru a lista obiectele împreună cu o scurtă descriere a lor)

```
ls.str()
rm(list = ls())
```

2.2 Folosirea documentației

Funcția `help()` și operatorul de ajutor `?` ne permite accesul la paginile de documentația pentru funcțiile, seturile de date și alte obiecte din R. Pentru a accesa documentația pentru funcția standard `mean()` putem să folosim comanda `help(mean)` sau `?mean` în consolă. Pentru a accesa documentația unei funcții dintr-un pachet care nu este în prezent încărcat (dar este instalat) trebuie să adăugăm în plus numele pachetului, de

exemplu `help(rlm, package = "MASS")` iar pentru a accesa documentația întregului pachet putem folosi comanda `help(package = "MASS")`.

O altă funcție de căutare des utilizată, în special în situația în care nu știm cu exactitate numele obiectului pe care îl căutăm, este funcția `apropos()`. Aceasta permite căutarea obiectelor (inclusiv funcții), disponibile în pachetele încărcate în sesiunea curentă, după un șir de caractere specificat (se pot folosi și expresii regulate). De exemplu dacă apelăm `apropos("mean")` vom obține toate funcțiile care conțin șirul de caractere *mean*.

```
apropos("mean") # functii care contin mean
[1] ".colMeans"      ".rowMeans"      "colMeans"       "kmeans"
[5] "mean"           "mean.Date"      "mean.default"   "mean.difftime"
[9] "mean.POSIXct"   "mean.POSIXlt"   "mean_cl_boot"   "mean_cl_normal"
[13] "mean_sdl"       "mean_se"        "rowMeans"       "weighted.mean"

apropos("^mean") # functii care incep cu mean
[1] "mean"           "mean.Date"      "mean.default"   "mean.difftime"
[5] "mean.POSIXct"   "mean.POSIXlt"   "mean_cl_boot"   "mean_cl_normal"
[9] "mean_sdl"       "mean_se"
```

Următorul tabel prezintă funcțiile de ajutor, cel mai des utilizate:

Tab. 2: Functii folosite pentru ajutor

Funcție	Acțiune
<code>help.start()</code>	Modul de ajutor general
<code>help("nume")</code> sau <code>?nume</code>	Documentație privind funcția <i>nume</i> (ghilimelele sunt opționale)
<code>help.search(nume)</code> sau <code>??nume</code>	Caută sistemul de documentație pentru instanțe în care apare șirul de caractere <i>nume</i>
<code>example("nume")</code>	Exemple de utilizare ale funcției <i>nume</i>
<code>RSiteSearch("nume")</code>	Caută șirul de caractere <i>nume</i> în manualele online și în arhivă
<code>apropos("nume", mode = "functions")</code>	Listează toate funcțiile care conțin șirul <i>nume</i> în numele lor
<code>data()</code>	Listează toate seturile de date disponibile în pachetele încărcate
<code>vignette()</code>	Listează toate vinițele disponibile
<code>vignette("nume")</code>	Afișează vinițele corespunzătoare topicului <i>nume</i>

Documentații online:

Tab. 3: O serie de link-uri utile

CheatSheet	Link
R de bază	https://cran.r-project.org/doc/contrib/Short-refcard.pdf
Noțiuni de R avansat	https://www.rstudio.com/wp-content/uploads/2016/02/advancedR.pdf
Noțiuni de R de bază	http://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/base-r.pdf
Manipularea șirurilor de caractere	https://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/strings.pdf
Importarea datelor	https://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/data-import.pdf
Transformarea datelor	https://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/data-import.pdf

CheatSheet	Link
RStudio	https://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/rstudio-ide.pdf
Pachetul ggplot2	https://github.com/rstudio/cheatsheets/raw/master/data-visualization-2.1.pdf
Pachetul RMarkdown	https://www.rstudio.com/wp-content/uploads/2015/03/rmarkdown-reference.pdf

3 Tipuri și structuri de date

R are cinci tipuri de date principale (atomi), după cum urmează:

- **character**: "a", "swc"
- **numeric**: 2, 15.5
- **integer**: 2L (sufix-ul L îi spune R-ului să stocheze numărul ca pe un întreg)
- **logical**: TRUE, FALSE
- **complex**: 1+4i (numere complexe)

R pune la dispoziție mai multe funcții cu ajutorul cărora se pot examina trăsăturile vectorilor sau a altor obiecte, cum ar fi de exemplu

- `class()` - ce tip de obiect este
- `typeof()` - care este tipul de date al obiectului
- `length()` - care este lungimea obiectului
- `attributes()` - care sunt atributele obiectului (metadata)

```
# Exemplu
x <- "curs probabilitati si statistica"
typeof(x)
[1] "character"
attributes(x)
NULL

y <- 1:10
y
[1] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
typeof(y)
[1] "integer"
length(y)
[1] 10

z <- as.numeric(y)
z
[1] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
typeof(z)
[1] "double"
```

În limbajul R regăsim mai multe **structuri de date**. Printre acestea enumerăm

- vectorii (structuri atomice)
- listele
- matricele
- data frame
- factori

3.1 Scalari și vectori

Cel mai de bază tip de obiect în R este vectorul. Una dintre regulile principale ale vectorilor este că aceștia pot conține numai obiecte de același tip, cu alte cuvinte putem avea doar vectori de tip caracter, numeric, logic, etc.. În cazul în care încercăm să combinăm diferite tipuri de date, acestea vor fi forțate la tipul cel mai flexibil. Tipurile de la cel mai puțin la cele mai flexibile sunt: logice, întregi, numerice și caractere.

3.1.1 Metode de construcție a vectorilor

Putem crea vectori fără elemente (empty) cu ajutorul funcției `vector()`, modul default este *logical* dar acesta se poate schimba în funcție de necesitate.

```
vector() # vector logic gol
logical(0)
vector("character", length = 5) # vector de caractere cu 5 elemente
[1] "" "" "" "" ""
character(5) # acelasi lucru dar in mod direct
[1] "" "" "" "" ""
numeric(5) # vector numeric cu 5 elemente
[1] 0 0 0 0 0
logical(5) # vector logic cu 5 elemente
[1] FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE
```

Putem crea vectori specificând în mod direct conținutul acestora. Pentru aceasta folosim funcția `c()` de concatenare:

```
x <- c(0.5, 0.6) ## numeric
x <- c(TRUE, FALSE) ## logical
x <- c(T, F) ## logical
x <- c("a", "b", "c") ## character
x <- 9:29 ## integer
x <- c(1+0i, 2+4i) ## complex
```

Funcția poate fi folosită de asemenea și pentru (combinarea) adăugarea de elemente la un vector

```
z <- c("Sandra", "Traian", "Ionel")
z <- c(z, "Ana")
z
[1] "Sandra" "Traian" "Ionel" "Ana"
z <- c("George", z)
z
[1] "George" "Sandra" "Traian" "Ionel" "Ana"
```

O altă funcție des folosită în crearea vectorilor, în special a celor care au repetiții, este funcția `rep()`. Pentru a vedea documentația acestei funcții apăsați `help(rep)`. De exemplu, pentru a crea un vector de lungime 5 cu elemente de 0 este suficient să scriem

```
rep(0, 5)
[1] 0 0 0 0 0
```

Dacă în plus vrem să creăm vectorul 1, 2, 3, 1, 2, 3, 1, 2, 3, 1, 2, 3 sau 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 3, 3, 3 atunci

```
rep(c(1,2,3), 5)
[1] 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3
```

```
rep(c(1,2,3), each = 5)
[1] 1 1 1 1 1 2 2 2 2 2 3 3 3 3 3
```

Ce se întâmplă dacă apelăm `rep(c(1,2,3), 1:3)` ?

În cazul în care vrem să creăm un vector care are elementele egal depărtate între ele, de exemplu 1.3, 2.3, 3.3, 4.3, 5.3, atunci putem folosi funcția `seq()`:

```
seq(1, 10, 1)
[1] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
1:10 # același rezultat
[1] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

seq(1, 10, length.out = 15)
[1] 1.000000 1.642857 2.285714 2.928571 3.571429 4.214286 4.857143
[8] 5.500000 6.142857 6.785714 7.428571 8.071429 8.714286 9.357143
[15] 10.000000
```

Tab. 4: Funcții utile pentru crearea unui vector

Function	Example	Result
<code>c(a, b, ...)</code>	<code>c(1, 5, 9)</code>	1, 5, 9
<code>a:b</code>	<code>1:5</code>	1, 2, 3, 4, 5
<code>seq(from, to, by, length.out)</code>	<code>seq(from = 0, to = 6, by = 2)</code>	0, 2, 4, 6
<code>rep(x, times, each, length.out)</code>	<code>rep(c(7, 8), times = 2, each = 2)</code>	7, 7, 8, 8, 7, 7, 8, 8

3.1.2 Operații cu vectori

Operațiile elementare pe care le puteam face cu scalari (adunarea `+`, scăderea `-`, înmulțirea `*`, împărțirea `/` și ridicarea la putere `^`) putem să le facem și cu vectori (între vectori sau între vectori și scalari).

```
a = 1:4
b = c(5,5,6,7)

a+b # adunarea
[1] 6 7 9 11
a+10 # adunarea cu scalari
[1] 11 12 13 14

a-b # scaderea
[1] -4 -3 -3 -3
a-15 # scaderea cu scalari
[1] -14 -13 -12 -11

a*b # inmultirea
[1] 5 10 18 28
a*3 # inmultirea cu scalari
[1] 3 6 9 12

a/b # impartirea
[1] 0.2000000 0.4000000 0.5000000 0.5714286
a/100 # impartirea la scalari
[1] 0.01 0.02 0.03 0.04
```

```
a^b # ridicarea la putere
[1] 1 32 729 16384
a^7 # ridicarea la putere cu scalari
[1] 1 128 2187 16384
```

Observăm că atunci când facem o operație cu scalar, se aplică scalarul la fiecare element al vectorului.

Funcțiile elementare, `exp()`, `log()`, `sin()`, `cos()`, `tan()`, `asin()`, `acos()`, `atan()`, etc. sunt funcții vectoriale în R, prin urmare pot fi aplicate unor vectori.

```
x = seq(0, 2*pi, length.out = 20)

exp(x)
[1] 1.000000 1.391934 1.937480 2.696843 3.753827 5.225078
[7] 7.272963 10.123483 14.091217 19.614041 27.301445 38.001803
[13] 52.895992 73.627716 102.484902 142.652193 198.562402 276.385707
[19] 384.710592 535.491656

sin(x)
[1] 0.000000e+00 3.246995e-01 6.142127e-01 8.371665e-01 9.694003e-01
[6] 9.965845e-01 9.157733e-01 7.357239e-01 4.759474e-01 1.645946e-01
[11] -1.645946e-01 -4.759474e-01 -7.357239e-01 -9.157733e-01 -9.965845e-01
[16] -9.694003e-01 -8.371665e-01 -6.142127e-01 -3.246995e-01 -2.449213e-16

tan(x)
[1] 0.000000e+00 3.433004e-01 7.783312e-01 1.530614e+00 3.948911e+00
[6] -1.206821e+01 -2.279770e+00 -1.086290e+00 -5.411729e-01 -1.668705e-01
[11] 1.668705e-01 5.411729e-01 1.086290e+00 2.279770e+00 1.206821e+01
[16] -3.948911e+00 -1.530614e+00 -7.783312e-01 -3.433004e-01 -2.449294e-16

atan(x)
[1] 0.0000000 0.3193732 0.5843392 0.7814234 0.9234752 1.0268631 1.1039613
[8] 1.1630183 1.2094043 1.2466533 1.2771443 1.3025194 1.3239406 1.3422495
[15] 1.3580684 1.3718664 1.3840031 1.3947585 1.4043537 1.4129651
```

Alte funcții utile des întâlnite în manipularea vectorilor numerici sunt: `min()`, `max()`, `sum()`, `mean()`, `sd()`, `length()`, `round()`, `ceiling()`, `floor()`, `%%` (operația modulo), `/%` (div), `table()`, `unique()`. Pentru mai multe informații privind modul lor de întrebuințare apăsați `help(ume_functie)` sau `?ume_functie`.

```
length(x)
[1] 20
min(x)
[1] 0
sum(x)
[1] 62.83185
mean(x)
[1] 3.141593

round(x, digits = 4)
[1] 0.0000 0.3307 0.6614 0.9921 1.3228 1.6535 1.9842 2.3149 2.6456 2.9762
[11] 3.3069 3.6376 3.9683 4.2990 4.6297 4.9604 5.2911 5.6218 5.9525 6.2832

y = c("M", "M", "F", "F", "F", "M", "F", "M", "F")
unique(y)
[1] "M" "F"
table(y)
y
F M
```


5 4

3.1.3 Metode de indexare a vectorilor

Sunt multe situațiile în care nu vrem să efectuăm operații pe întreg vectorul ci pe o submulțime de valori ale lui selecționate în funcție de anumite proprietăți. Putem, de exemplu, să ne dorim să accesăm al 2-lea element al vectorului sau toate elementele mai mari decât o anumită valoare. Pentru aceasta vom folosi operația de *indexare* folosind parantezele pătrate [].

În general, sunt două tehnici principale de indexare: indexarea numerică și indexarea logică.

Atunci când folosim indexarea numerică, inserăm între parantezele pătrate un vector numeric ce corespunde elementelor pe care vrem să le accesăm sub forma `x[index]` (`x` este vectorul inițial iar `index` este vectorul de indici):

```
x = seq(1, 10, length.out = 21) # vectorul initial

x[1] # accesam primul element
[1] 1
x[c(2,5,9)] # accesam elementul de pe pozitia 2, 5 si 9
[1] 1.45 2.80 4.60
x[4:10] # accesam toate elementele deintre pozitiile 4 si 9
[1] 2.35 2.80 3.25 3.70 4.15 4.60 5.05
```

Putem folosi orice vector de indici atât timp cât el conține numere întregi. Putem să accesăm elementele vectorului `x` și de mai multe ori:

```
x[c(1,1,2,2)]
[1] 1.00 1.00 1.45 1.45
```

De asemenea dacă vrem să afișăm toate elementele mai puțin elementul de pe poziția `i` atunci putem folosi indexare cu numere negative (această metodă este folositoare și în cazul în care vrem să ștergem un element al vectorului):

```
x[-5] # toate elementele mai puțin cel de pe pozitia 5
[1] 1.00 1.45 1.90 2.35 3.25 3.70 4.15 4.60 5.05 5.50 5.95
[12] 6.40 6.85 7.30 7.75 8.20 8.65 9.10 9.55 10.00
x[-(1:3)] # toate elementele mai puțin primele 3
[1] 2.35 2.80 3.25 3.70 4.15 4.60 5.05 5.50 5.95 6.40 6.85
[12] 7.30 7.75 8.20 8.65 9.10 9.55 10.00
x = x[-10] # vectorul x fara elementul de pe pozitia a 10-a
```

A doua modalitate de indexare este cu ajutorul vectorilor logici. Atunci când indexăm cu un vector logic acesta trebuie să aibă aceeași lungime ca și vectorul pe care vrem să îl indexăm.

Să presupunem că vrem să extragem din vectorul `x` doar elementele care verifică o anumită proprietate, spre exemplu sunt mai mari decât 3, atunci:

```
x>3 # un vector logic care ne arata care elemente sunt mai mari decat 3
[1] FALSE FALSE FALSE FALSE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE
[12] TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE
x[x>3] # elementele din x care sunt mai mari decat 3
[1] 3.25 3.70 4.15 4.60 5.50 5.95 6.40 6.85 7.30 7.75 8.20
[12] 8.65 9.10 9.55 10.00
```

Pentru a determina care sunt toate elementele din `x` cuprinse între 5 și 19 putem să folosim operații cu operatori logici:

```
x[(x>5)&(x<19)]  
[1] 5.50 5.95 6.40 6.85 7.30 7.75 8.20 8.65 9.10 9.55 10.00
```

O listă a operatorilor logici din R se găsește în tabelul următor:

Tab. 5: Operatori logici

Operator	Descriere
==	Egal
!=	Diferit
<	Mai mic
<=	Mai mic sau egal
>	Mai mare
>=	Mai mare sau egal
sau	Sau (primul are valori vectoriale al doilea scalare)
& sau &&	Și (primul are valori vectoriale al doilea scalare)
!	Negație
%in%	În mulțimea

```
x = seq(1,10,length.out = 8)  
x == 3  
[1] FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE  
x != 3  
[1] TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE  
x <= 8.6  
[1] TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE FALSE FALSE  
(x<8) & (x>2)  
[1] FALSE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE FALSE FALSE  
(x<8) && (x>2)  
[1] FALSE  
(x<7) | (x>3)  
[1] TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE TRUE  
(x<7) || (x>3)  
[1] TRUE  
x %in% c(1,9)  
[1] TRUE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE FALSE
```


Să presupunem că am înregistrat în fiecare zi, pe parcursul a 4 săptămâni (de Luni până Duminică), numărul de minute petrecute la telefonul mobil (convorbiri + utilizare) și am obținut următoarele valori: 106, 123, 123, 111, 125, 113, 130, 113, 114, 100, 120, 130, 118, 114, 127, 112, 121, 114, 120, 119, 127, 114, 108, 127, 131, 157, 102, 133. Ne întrebăm: care sunt zilele din săptămână în care am vorbit cel mai mult? dar cel mai puțin? dar zilele în care am vorbit mai mult de 120 de minute?

3.2 Matrice

Matricele sunt structuri de date care extind vectorii și sunt folosite la reprezentarea datelor de același tip în două dimensiuni. Matricele sunt similare tablourilor din Excel și pot fi văzute ca vectori cu două atribute suplimentare: numărul de linii (*rows*) și numărul de coloane (*columns*).

Indexarea liniilor și a coloanelor pentru o matrice începe cu 1. De exemplu, elementul din colțul din stânga sus al unei matrice este notat cu `x[1,1]`. De asemenea este important de menționat că stocarea (internă) a

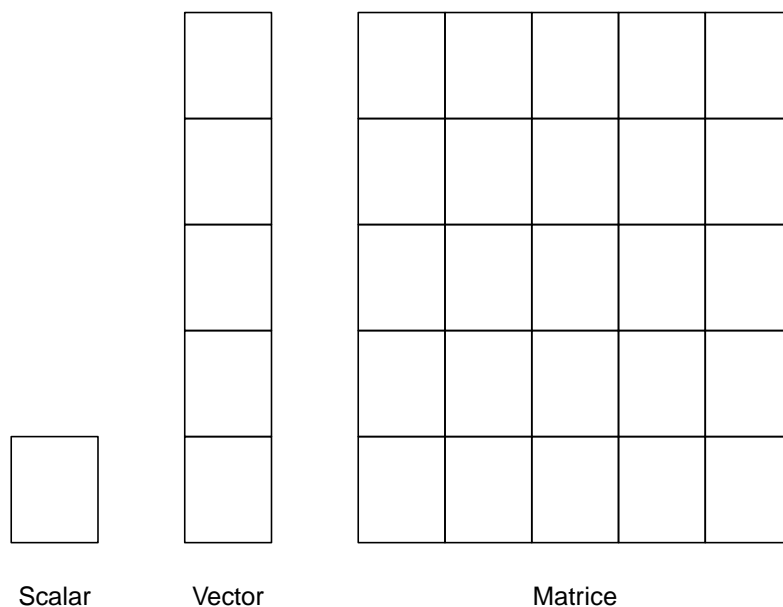

Fig. 3: Scalari, Vectori, Matrice

metricelor se face pe coloane în sensul că prima oară este stocată coloana 1, apoi coloana 2, etc..

Există mai multe moduri de creare a unei matrici în R. Funcțiile cele mai uzuale sunt prezentate în tabelul de mai jos. Cum matricele sunt combinații de vectori, fiecare funcție primește ca argument unul sau mai mulți vectori (toți de același tip) și ne întoarce o matrice.

Tab. 6: Funcții care permit crearea matricelor

Funcție	Descriere	Exemple
<code>cbind(a, b, c)</code>	Combină vectorii ca și coloane într-o matrice	<code>cbind(1:5, 6:10, 11:15)</code>
<code>rbind(a, b, c)</code>	Combină vectorii ca și linii într-o matrice	<code>rbind(1:5, 6:10, 11:15)</code>
<code>matrix(x, nrow, ncol, byrow)</code>	Crează o matrice dintr-un vector <code>x</code>	<code>matrix(x = 1:12, nrow = 3, ncol = 4)</code>

Pentru a vedea ce obținem atunci când folosim funcțiile `cbind()` și `rbind()` să considerăm exemplele următoare:

```
x <- 1:5
y <- 6:10
z <- 11:15

# Cream o matrice cu x, y si z ca si coloane
cbind(x, y, z)
      x y z
[1,] 1 6 11
[2,] 2 7 12
[3,] 3 8 13
[4,] 4 9 14
[5,] 5 10 15

# Cream o matrice in care x, y si z sunt linii
rbind(x, y, z)
      [,1] [,2] [,3] [,4] [,5]
x         1     2     3     4     5
y         6     7     8     9    10
z        11    12    13    14    15
```

Funcția `matrix()` crează o matrice plecând de la un singur vector. Funcția are patru valori de intrare: `data` – un vector cu date, `nrow` – numărul de linii pe care le vrem în matrice, `ncol` – numărul de coloane pe care să le aibe matricea și `byrow` – o valoare logică care permite crearea matricei pe linii (nu pe coloane cum este default-ul).

```
# matrice cu 5 linii si 2 coloane
matrix(data = 1:10,
       nrow = 5,
       ncol = 2)
      [,1] [,2]
[1,]     1     6
[2,]     2     7
[3,]     3     8
[4,]     4     9
[5,]     5    10

# matrice cu 2 linii si 5 coloane
matrix(data = 1:10,
       nrow = 2,
       ncol = 5)
      [,1] [,2] [,3] [,4] [,5]
[1,]     1     3     5     7     9
[2,]     2     4     6     8    10

# aceeasi matrice cu 2 linii si 5 coloane, umpluta pe linii
matrix(data = 1:10,
       nrow = 2,
       ncol = 5,
       byrow = TRUE)
      [,1] [,2] [,3] [,4] [,5]
[1,]     1     2     3     4     5
[2,]     6     7     8     9    10
```

Operațiile uzuale cu vectori se aplică și matricelor. Pe lângă acestea avem la dispoziție și operații de algebră liniară clasice, cum ar fi determinarea dimensiunii acestora, transpunerea matricelor sau înmulțirea lor:

```
diag(M) # Diagonala matricei M
dim(M) # Dimensiunile matricei M
nrow(M) # Numarul de linii ale matricei M
ncol(M) # Numarul de coloane ale matricei M
t(M) # Transpusa
colSums(M), rowSums(M) # Suma pe coloane si suma pe linii
```

De exemplu:

```
m = matrix(data = 1:10,
            nrow = 2,
            ncol = 5)

m
      [,1] [,2] [,3] [,4] [,5]
[1,]    1    3    5    7    9
[2,]    2    4    6    8   10

dim(m) # dimensiunea matricei
[1] 2 5
nrow(m) # numarul de linii
[1] 2
ncol(m) # numarul de coloane
[1] 5
```

Adunarea și scăderea matricelor se face pe componente:

```
A = matrix(c(1, 3, 2, 2, 2, 1, 3, 1, 3), ncol = 3)
B = matrix(c(4, 6, 4, 5, 5, 6, 6, 4, 5), ncol = 3)
a = 2

A + a
      [,1] [,2] [,3]
[1,]    3    4    5
[2,]    5    4    3
[3,]    4    3    5

A + B
      [,1] [,2] [,3]
[1,]    5    7    9
[2,]    9    7    5
[3,]    6    7    8

A - B
      [,1] [,2] [,3]
[1,]   -3   -3   -3
[2,]   -3   -3   -3
[3,]   -2   -5   -2
```

Înmulțirea și împărțirea se face tot pe componente

```
A * a
      [,1] [,2] [,3]
[1,]    2    4    6
[2,]    6    4    2
[3,]    4    2    6

A * B
      [,1] [,2] [,3]
[1,]    4   10   18
```

```
[2,] 18 10 4
[3,] 8 6 15
A / B
      [,1] [,2] [,3]
[1,] 0.25 0.4000000 0.50
[2,] 0.50 0.4000000 0.25
[3,] 0.50 0.1666667 0.60
```

Transpusa unei matrice (A^T) se obține cu ajutorul funcției `t()`

```
t(A)
      [,1] [,2] [,3]
[1,] 1 3 2
[2,] 2 2 1
[3,] 3 1 3
```

iar inversa (A^{-1}) cu ajutorul funcției `solve()`

```
solve(A)
      [,1] [,2] [,3]
[1,] -0.4166667 0.25 0.3333333
[2,] 0.5833333 0.25 -0.6666667
[3,] 0.0833333 -0.25 0.3333333
```

Înmulțirea (uzuală) a matricelor se face folosind operatorul `%*%`

```
A %*% B # inmultirea matricelor
      [,1] [,2] [,3]
[1,] 28 33 29
[2,] 28 31 31
[3,] 26 33 31
```

iar funcția `crossprod()` calculează produsul $A^T B$ (mai repede decât folosind instrucțiunea `t(A) %*% B`)

```
crossprod(A, B)
      [,1] [,2] [,3]
[1,] 30 32 28
[2,] 24 26 25
[3,] 30 38 37
```

Determinantul și urma unei matrice se obțin folosind funcțiile `det()` și respectiv `sum(diag())`

```
det(A) # determinantul
[1] -12
sum(diag(A)) # urma matricei A
[1] 6
```

Metodele de indexare discutate pentru vectori se aplică și în cazul matricelor (`[,]`) numai că acum în loc să folosim un vector să indexăm putem să folosim doi vectori. Sintaxa are structura generală `m[linii, coloane]` unde `linii` și `coloane` sunt vectori cu valori întregi.

```
m = matrix(1:20, nrow = 4, byrow = TRUE)

# Linia 1
m[1, ]
[1] 1 2 3 4 5

# Coloana 5
```

```
m[, 5]
[1] 5 10 15 20

# Liniile 2, 3 si coloanele 3, 4
m[2:3, 3:4]
      [,1] [,2]
[1,]    8    9
[2,]   13   14

# Elementele din coloana 3 care corespund liniilor pentru care elementele
# de pe prima coloana sunt > 3
m[m[,1]>3, 3]
[1] 8 13 18
```

3.3 Liste

Spre deosebire de vectori în care toate elementele trebuie să aibă același tip de dată, structura de dată din R de tip listă (*list*) permite combinarea obiectelor de mai multe tipuri. Cu alte cuvinte, o listă poate avea primul element un scalar, al doilea un vector, al treilea o matrice iar cel de-al patrulea element poate fi o altă listă. Tehnic listele sunt tot vectori, vectorii pe care i-am văzut anterior se numesc *vectori atomici*, deoarece elementele lor nu se pot diviza, pe când listele se numesc *vectori recursivi*.

Ca un prim exemplu să considerăm cazul unei baze de date de angajați. Pentru fiecare angajat, ne dorim să stocăm numele angajatului (șir de caractere), salariul (valoare numerică) și o valoare de tip logic care poate reprezenta apartenența într-o asociație. Pentru crearea listei folosim funcția `list()`:

```
a = list(nume = "Ionel", salariu = 1500, apartenenta = T)
a
$nume
[1] "Ionel"

$salariu
[1] 1500

$apartenenta
[1] TRUE
str(a) # structura listei
List of 3
 $ nume      : chr "Ionel"
 $ salariu   : num 1500
 $ apartenenta: logi TRUE
names(a) # numele listei
[1] "nume"      "salariu"    "apartenenta"
```

Numele componentelor listei `a` (nume, salariu, apartenenta) nu sunt obligatorii dar cu toate acestea pentru claritate sunt indicate:

```
a2 = list("Ionel", 1500, T)
a2
[[1]]
[1] "Ionel"

[[2]]
[1] 1500
```

```
[[3]]  
[1] TRUE
```

Deoarece listele sunt vectori ele pot fi create și prin intermediul funcției `vector()`:

```
z <- vector(mode="list")  
z  
list()  
z[["a"]] = 3  
z  
$a  
[1] 3
```

3.3.1 Indexarea listelor

Elementele unei liste pot fi accesate în diferite moduri. Dacă dorim să extragem primul element al listei atunci vom folosi indexarea care folosește o singură pereche de paranteze pătrate `[]`

```
a[1]  
$nume  
[1] "Ionel"  
a[2]  
$salariu  
[1] 1500  
  
# ce obținem când extragem un element al listei a ?  
str(a[1])  
List of 1  
 $ nume: chr "Ionel"
```

În cazul în care vrem să accesăm structura de date corespunzătoare elementului i al listei vom folosi două perechi de paranteze pătrate `[[]]` sau în cazul în care lista are nume operatorul `$` urmat de numele elementului i .

```
a[[1]]  
[1] "Ionel"  
a[[2]]  
[1] 1500  
  
a$nume  
[1] "Ionel"  
a[["nume"]]  
[1] "Ionel"
```

Operațiile de adăugare, respectiv ștergere, a elementelor unei liste sunt des întâlnite.

Putem adăuga elemente după ce o listă a fost creată folosind numele componentei

```
z = list(a = "abc", b = 111, c = c(TRUE, FALSE))  
z  
$a  
[1] "abc"  
  
$b  
[1] 111
```



```
$c
[1] TRUE FALSE
z$d = "un nou element"
z
$a
[1] "abc"

$b
[1] 111

$c
[1] TRUE FALSE

$d
[1] "un nou element"
```

sau indexare vectorială

```
z[[5]] = 200
z[6:7] = c("unu", "doi")
z
$a
[1] "abc"

$b
[1] 111

$c
[1] TRUE FALSE

$d
[1] "un nou element"

[[5]]
[1] 200

[[6]]
[1] "unu"

[[7]]
[1] "doi"
```

Putem șterge o componentă a listei atribuindu-i valoarea `NULL`:

```
z[4] = NULL
z
$a
[1] "abc"

$b
[1] 111

$c
[1] TRUE FALSE
```

```
[[4]]
[1] 200

[[5]]
[1] "unu"

[[6]]
[1] "doi"
```

Putem de asemenea să concatenăm două liste folosind funcția `c()` și să determinăm lungimea noii liste cu funcția `length()`.

```
l1 = list(1:10, matrix(1:6, ncol = 3), c(T, F))
l2 = list(c("Ionel", "Maria"), seq(1,10,2))

l3 = c(l1, l2)
length(l3)
[1] 5
str(l3)
List of 5
 $ : int [1:10] 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 $ : int [1:2, 1:3] 1 2 3 4 5 6
 $ : logi [1:2] TRUE FALSE
 $ : chr [1:2] "Ionel" "Maria"
 $ : num [1:5] 1 3 5 7 9
```

3.4 Data frame-uri

La nivel intuitiv, o structură de date de tip *data frame* este ca o matrice, având o structură bidimensională cu linii și coloane. Cu toate acestea ea diferă de structura de date de tip matrice prin faptul că fiecare coloană poate avea tipuri de date diferite. Spre exemplu, o coloană poate să conțină valori numerice pe când o alta, valori de tip caracter sau logic. Din punct de vedere tehnic, o structură de tip data frame este o listă a cărei componente sunt vectori (atomici) de lungimi egale.

Pentru a crea un dataframe din vectori putem folosi funcția `data.frame()`. Această funcție funcționează similar cu funcția `list()` sau `cbind()`, diferența față de `cbind()` este că avem posibilitatea să dăm nume coloanelor atunci când le unim. Dată fiind flexibilitatea acestei structuri de date, majoritatea seturilor de date din R sunt stocate sub formă de dataframe (această structură de date este și cea mai des întâlnită în analiza statistică).

Să creăm un dataframe simplu numit `survey` folosind funcția `data.frame()`:

```
survey <- data.frame("index" = c(1, 2, 3, 4, 5),
                     "sex" = c("m", "m", "m", "f", "f"),
                     "age" = c(99, 46, 23, 54, 23))

survey
  index sex age
1     1  m  99
2     2  m  46
3     3  m  23
4     4  f  54
5     5  f  23
```

Funcția `data.frame()` prezintă un argument specific numit `stringsAsFactors` care permite convertirea coloanelor ce conțin elemente de tip caracter într-un tip de obiect numit **factor**. Un factor este o variabilă

nominală care poate lua un număr bine definit de valori. De exemplu, putem crea o variabilă de tip factor *sex* care poate lua doar două valori: *masculin* și *feminin*. Comportamentul implicit al funcției `data.frame()` (`stringsAsFactors = TRUE`) transformă automat coloanele de tip caracter în factor, motiv pentru care trebuie să includem argumentul `stringsAsFactors = FALSE`.

```
# Structura initiala
str(survey)
'data.frame':  5 obs. of  3 variables:
 $ index: num  1 2 3 4 5
 $ sex  : Factor w/ 2 levels "f","m": 2 2 2 1 1
 $ age  : num  99 46 23 54 23

survey <- data.frame("index" = c(1, 2, 3, 4, 5),
                     "sex" = c("m", "m", "m", "f", "f"),
                     "age" = c(99, 46, 23, 54, 23),
                     stringsAsFactors = FALSE)

# Structura de dupa
str(survey)
'data.frame':  5 obs. of  3 variables:
 $ index: num  1 2 3 4 5
 $ sex  : chr  "m" "m" "m" "f" ...
 $ age  : num  99 46 23 54 23
```

R are mai multe funcții care permit vizualizarea structurilor de tip dataframe. Tabelul de mai jos include câteva astfel de funcții:

Tab. 7: Exemple de funcții necesare pentru înțelegerea structurii dataframe-ului

Funcție	Descriere
<code>head(x)</code> , <code>tail(x)</code>	Printarea primelor linii (sau ultimelor linii).
<code>View(x)</code>	Vizualizarea obiectului într-o fereastră nouă, tabelară.
<code>nrow(x)</code> , <code>ncol(x)</code> , <code>dim(x)</code>	Numărul de linii și de coloane.
<code>rownames()</code> , <code>colnames()</code> , <code>names()</code>	Numele liniilor sau coloanelor.
<code>str(x)</code>	Structura dataframe-ului

```
data() # vedem ce seturi de date exista

# Alegem setul de date mtcars
?mtcars
str(mtcars) # structura setului de date
'data.frame':  32 obs. of  11 variables:
 $ mpg : num  21 21 22.8 21.4 18.7 18.1 14.3 24.4 22.8 19.2 ...
 $ cyl : num  6 6 4 6 8 6 8 4 4 6 ...
 $ disp: num  160 160 108 258 360 ...
 $ hp  : num  110 110 93 110 175 105 245 62 95 123 ...
 $ drat: num  3.9 3.9 3.85 3.08 3.15 2.76 3.21 3.69 3.92 3.92 ...
 $ wt  : num  2.62 2.88 2.32 3.21 3.44 ...
 $ qsec: num  16.5 17 18.6 19.4 17 ...
 $ vs  : num  0 0 1 1 0 1 0 1 1 1 ...
 $ am  : num  1 1 1 0 0 0 0 0 0 0 ...
 $ gear: num  4 4 4 3 3 3 3 4 4 4 ...
 $ carb: num  4 4 1 1 2 1 4 2 2 4 ...
```

```
head(mtcars)
      mpg cyl  disp  hp  drat   wt  qsec vs am gear carb
Mazda RX4      21.0   6  160 110 3.90 2.620 16.46 0  1   4    4
Mazda RX4 Wag  21.0   6  160 110 3.90 2.875 17.02 0  1   4    4
Datsun 710     22.8   4  108  93 3.85 2.320 18.61 1  1   4    1
Hornet 4 Drive  21.4   6  258 110 3.08 3.215 19.44 1  0   3    1
Hornet Sportabout 18.7   8  360 175 3.15 3.440 17.02 0  0   3    2
Valiant        18.1   6  225 105 2.76 3.460 20.22 1  0   3    1

tail(mtcars)
      mpg cyl  disp  hp  drat   wt  qsec vs am gear carb
Porsche 914-2  26.0   4 120.3  91 4.43 2.140 16.7  0  1   5    2
Lotus Europa   30.4   4  95.1 113 3.77 1.513 16.9  1  1   5    2
Ford Pantera L 15.8   8 351.0 264 4.22 3.170 14.5  0  1   5    4
Ferrari Dino   19.7   6 145.0 175 3.62 2.770 15.5  0  1   5    6
Maserati Bora  15.0   8 301.0 335 3.54 3.570 14.6  0  1   5    8
Volvo 142E     21.4   4 121.0 109 4.11 2.780 18.6  1  1   4    2

rownames(mtcars)
 [1] "Mazda RX4"          "Mazda RX4 Wag"       "Datsun 710"
 [4] "Hornet 4 Drive"     "Hornet Sportabout"  "Valiant"
 [7] "Duster 360"        "Merc 240D"          "Merc 230"
[10] "Merc 280"          "Merc 280C"          "Merc 450SE"
[13] "Merc 450SL"        "Merc 450SLC"        "Cadillac Fleetwood"
[16] "Lincoln Continental" "Chrysler Imperial"  "Fiat 128"
[19] "Honda Civic"       "Toyota Corolla"     "Toyota Corona"
[22] "Dodge Challenger"  "AMC Javelin"        "Camaro Z28"
[25] "Pontiac Firebird"  "Fiat X1-9"          "Porsche 914-2"
[28] "Lotus Europa"      "Ford Pantera L"     "Ferrari Dino"
[31] "Maserati Bora"     "Volvo 142E"

names(mtcars)
 [1] "mpg" "cyl" "disp" "hp" "drat" "wt" "qsec" "vs" "am" "gear"
[11] "carb"

View(mtcars)
```

3.4.1 Metode de indexare

Indexarea structurilor de tip dataframe se face la fel ca și indexarea listelor.

```
mtcars[1,1:4]
      mpg cyl disp  hp
Mazda RX4  21   6  160 110
mtcars[c(1,2),2]
 [1] 6 6
mtcars$mpg
 [1] 21.0 21.0 22.8 21.4 18.7 18.1 14.3 24.4 22.8 19.2 17.8 16.4 17.3 15.2
[15] 10.4 10.4 14.7 32.4 30.4 33.9 21.5 15.5 15.2 13.3 19.2 27.3 26.0 30.4
[29] 15.8 19.7 15.0 21.4
```

La fel ca vectorii, dataframe-urile (dar și listele) pot fi indexate logic

```
mtcars[mtcars$mpg > 25, ]
      mpg cyl  disp  hp  drat   wt  qsec vs am gear carb
Fiat 128   32.4   4  78.7  66 4.08 2.200 19.47 1  1   4    1
```

```
Honda Civic      30.4  4  75.7  52 4.93 1.615 18.52  1  1  4  2
Toyota Corolla  33.9  4  71.1  65 4.22 1.835 19.90  1  1  4  1
Fiat X1-9        27.3  4  79.0  66 4.08 1.935 18.90  1  1  4  1
Porsche 914-2    26.0  4 120.3  91 4.43 2.140 16.70  0  1  5  2
Lotus Europa     30.4  4  95.1 113 3.77 1.513 16.90  1  1  5  2
mtcars[(mtcars$mpg > 25) & (mtcars$wt < 1.8), ]
      mpg cyl disp  hp drat   wt  qsec vs am gear carb
Honda Civic  30.4  4  75.7  52 4.93 1.615 18.52  1  1  4  2
Lotus Europa  30.4  4  95.1 113 3.77 1.513 16.90  1  1  5  2
```

O altă metodă de indexare este prin folosirea funcției `subset()`.

Tab. 8: Principalele argumente ale funcției `subset()`

Argument	Descriere
<code>x</code>	Un dataframe
<code>subset</code>	Un vector logic care indică liniile pe care le vrem
<code>select</code>	Coloanele pe care vrem să le păstrăm

```
subset(x = mtcars,
      subset = mpg < 12 &
             cyl > 6,
      select = c(displ, wt))
      displ    wt
Cadillac Fleetwood  472 5.250
Lincoln Continental 460 5.424
```

3.4.2 Metode de manipulare

În această secțiune vom prezenta câteva metode mai avansate de manipulare a seturilor de date (a data frame-urilor).

Vom începe prin introducerea comenzii `order()` care permite sortarea liniilor unui data.frame în funcție de valorile coloanei de interes. De exemplu să considerăm cazul setului de date `mtcars`. Vrem să afișăm primele 10 mașini în funcție de greutatea lor (crescător și descrescător):

```
cars_increasing = rownames(mtcars[order(mtcars$wt),])
# afisarea celor mai usoare 10 masini
cars_increasing[1:10]
[1] "Lotus Europa"      "Honda Civic"      "Toyota Corolla"  "Fiat X1-9"
[5] "Porsche 914-2"    "Fiat 128"         "Datsun 710"      "Toyota Corona"
[9] "Mazda RX4"        "Ferrari Dino"

cars_decreasing = rownames(mtcars[order(mtcars$wt, decreasing = TRUE),])
# afisarea celor mai grele 10 masini
cars_decreasing[1:10]
[1] "Lincoln Continental" "Chrysler Imperial" "Cadillac Fleetwood"
[4] "Merc 450SE"          "Pontiac Firebird"  "Camaro Z28"
[7] "Merc 450SLC"         "Merc 450SL"        "Duster 360"
[10] "Maserati Bora"
```

Funcția `order()` permite ordonarea după mai mult de o coloană, de exemplu dacă vrem să ordonăm mașinile după numărul de cilindri și după greutate atunci apelăm

```
mtcars[order(mtcars$cyl, mtcars$wt), 1:6]
      mpg  cyl  disp  hp drat   wt
Lotus Europa      30.4   4  95.1 113 3.77 1.513
Honda Civic       30.4   4  75.7  52 4.93 1.615
Toyota Corolla    33.9   4  71.1  65 4.22 1.835
Fiat X1-9         27.3   4  79.0  66 4.08 1.935
Porsche 914-2     26.0   4 120.3  91 4.43 2.140
Fiat 128          32.4   4  78.7  66 4.08 2.200
Datsun 710       22.8   4 108.0  93 3.85 2.320
Toyota Corona     21.5   4 120.1  97 3.70 2.465
Volvo 142E        21.4   4 121.0 109 4.11 2.780
Merc 230          22.8   4 140.8  95 3.92 3.150
Merc 240D         24.4   4 146.7  62 3.69 3.190
Mazda RX4        21.0   6 160.0 110 3.90 2.620
Ferrari Dino      19.7   6 145.0 175 3.62 2.770
Mazda RX4 Wag     21.0   6 160.0 110 3.90 2.875
Hornet 4 Drive    21.4   6 258.0 110 3.08 3.215
Merc 280          19.2   6 167.6 123 3.92 3.440
Merc 280C         17.8   6 167.6 123 3.92 3.440
Valiant           18.1   6 225.0 105 2.76 3.460
Ford Pantera L    15.8   8 351.0 264 4.22 3.170
AMC Javelin       15.2   8 304.0 150 3.15 3.435
Hornet Sportabout 18.7   8 360.0 175 3.15 3.440
Dodge Challenger  15.5   8 318.0 150 2.76 3.520
Duster 360        14.3   8 360.0 245 3.21 3.570
Maserati Bora     15.0   8 301.0 335 3.54 3.570
Merc 450SL        17.3   8 275.8 180 3.07 3.730
Merc 450SLC       15.2   8 275.8 180 3.07 3.780
Camaro Z28        13.3   8 350.0 245 3.73 3.840
Pontiac Firebird  19.2   8 400.0 175 3.08 3.845
Merc 450SE        16.4   8 275.8 180 3.07 4.070
Cadillac Fleetwood 10.4   8 472.0 205 2.93 5.250
Chrysler Imperial 14.7   8 440.0 230 3.23 5.345
Lincoln Continental 10.4   8 460.0 215 3.00 5.424
```

Sunt multe situațiile în care avem la dispoziție două sau mai multe seturi de date și am vrea să construim un nou set de date care să combine informațiile din acestea. Pentru aceasta vom folosi funcția `merge()`. Principalele argumente ale acestei funcții se regăsesc în tabelul de mai jos:

Tab. 9: Argumentele funcției `merge`

Argument	Descriere
<code>x, y</code>	Două data frame-uri ce urmează a fi unite
<code>by</code>	Un vector de caractere ce reprezintă una sau mai multe coloane după care se va face lipirea. De exemplu <code>by = "id"</code> va combina coloanele care au valori care se potrivesc într-o coloană care se numește <code>"id"</code> . <code>by = c("last.name", "first.name")</code> va combina coloanele care au valori care se potrivesc în ambele coloane <code>"last.name"</code> și <code>"first.name"</code>
<code>all</code>	Un vector logic care indică dacă vrem să includem sau nu liniile care nu se potrivesc conform argumentului <code>by</code> .

Să presupunem că avem la dispoziție un set de date în care apar 5 studenți și notele pe care le-au obținut la examenul de statistică:

```
stat_course = data.frame(student = c("Ionel", "Maria", "Gigel", "Vasile", "Ana"),  
                          note_stat = c(9, 8, 5, 7, 9))
```

și să presupunem că avem notele acestor studenți la examenul de algebră

```
alg_course = data.frame(student = c("Maria", "Ana", "Gigel", "Ionel", "Vasile"),  
                        note_alg = c(10, 8, 9, 7, 9))
```

Scopul nostru este să creăm un singur tabel în care să regăsim notele la ambele materii:

```
combined_courses = merge(x = stat_course,  
                         y = alg_course,  
                         by = "student")
```

```
combined_courses  
  student note_stat note_alg  
1     Ana         9         8  
2    Gigel         5         9  
3    Ionel         9         7  
4    Maria         8        10  
5   Vasile         7         9
```

O a treia funcție care joacă un rol important în manipularea data frame-urilor este funcția `aggregate()` care, după cum îi spune și numele, permite calcularea de funcții pe grupe de date din setul initial. Argumentele principale ale acestei funcții sunt date în tabelul de mai jos:

Tab. 10: Argumentele funcției `aggregate`

Argument	Descriere
<code>formula</code>	O formulă de tipul $y \sim x_1 + x_2 + \dots$ unde y este variabila dependentă iar x_1, x_2, \dots sunt variabilele independente. De exemplu, <code>salary ~ sex + age</code> va agrega o coloană <code>salary</code> la fiecare combinație unică de <code>sex</code> și <code>age</code>
<code>FUN</code>	O funcție pe care vrem să o aplicăm lui y la fiecare nivel al variabilelor independente. E.g. <code>mean</code> sau <code>max</code> .
<code>data</code>	Data frame-ul care conține variabilele din <code>formula</code>
<code>subset</code>	O submulțime din <code>data</code> pe care vrem să le analizăm. De exemplu, <code>subset(sex == "f" & age > 20)</code> va restrânge analiza la femeii mai în vârstă de 20 de ani.

Structura generală a funcției `aggregate()` este

```
aggregate(formula = dv ~ iv, # dv este data, iv este grupul  
          FUN = fun, # Functia pe care vrem sa o aplicam  
          data = df) # setul de date care contine coloanele dv si iv
```

Să considerăm setul de date `ChickWeight` și să ne propunem să calculăm pentru fiecare tip de dietă greutatea medie:

```
# Fara functia aggregate  
mean(ChickWeight$weight[ChickWeight$Diet == 2])  
[1] 122.6167  
mean(ChickWeight$weight[ChickWeight$Diet == 3])  
[1] 142.95  
mean(ChickWeight$weight[ChickWeight$Diet == 4])  
[1] 135.2627  
  
# Cu ajutorul functiei aggregate
```

```
aggregate(formula = weight ~ Diet, # DV este weight, IV este Diet
           FUN = mean,             # calculeaza media pentru fiecare grup
           data = ChickWeight)     # dataframe este ChickWeight
```

	Diet	weight
1	1	102.6455
2	2	122.6167
3	3	142.9500
4	4	135.2627

Funcția `aggregate()` a întors un `data.frame` cu o coloană pentru variabila independentă `Diet` și o coloană pentru greutatea medie.

Dacă vrem să calculăm greutatea medii în funcție de dietă pentru găinile care au mai puțin de 10 săptămâni de viață atunci folosim opțiunea `subset`:

```
aggregate(formula = weight ~ Diet, # DV este weight, IV este Diet
           FUN = mean,             # calculeaza media pentru fiecare grup
           subset = Time < 10,     # gainile care au mai puțin de 10 săptămâni
           data = ChickWeight)     # dataframe este ChickWeight
```

	Diet	weight
1	1	58.03093
2	2	63.40000
3	3	65.94000
4	4	69.36000

Putem să includem de asemenea mai multe variabile independente în formula funcției `aggregate()`. De exemplu putem să calculăm greutatea medie a găinilor atât pentru fiecare tip de dietă cât și pentru numărul de săptămâni de la naștere:

```
aggregate(formula = weight ~ Diet + Time, # DV este weight, IV sunt Diet și Time
           FUN = mean,                   # calculeaza media pentru fiecare grup
           data = ChickWeight)          # dataframe este ChickWeight
```

	Diet	Time	weight
1	1	0	41.40000
2	2	0	40.70000
3	3	0	40.80000
4	4	0	41.00000
5	1	2	47.25000
6	2	2	49.40000
7	3	2	50.40000
8	4	2	51.80000
9	1	4	56.47368
10	2	4	59.80000
11	3	4	62.20000
12	4	4	64.50000
13	1	6	66.78947
14	2	6	75.40000
15	3	6	77.90000
16	4	6	83.90000
17	1	8	79.68421
18	2	8	91.70000
19	3	8	98.40000
20	4	8	105.60000
21	1	10	93.05263
22	2	10	108.50000
23	3	10	117.10000

24	4	10	126.00000
25	1	12	108.52632
26	2	12	131.30000
27	3	12	144.40000
28	4	12	151.40000
29	1	14	123.38889
30	2	14	141.90000
31	3	14	164.50000
32	4	14	161.80000
33	1	16	144.64706
34	2	16	164.70000
35	3	16	197.40000
36	4	16	182.00000
37	1	18	158.94118
38	2	18	187.70000
39	3	18	233.10000
40	4	18	202.90000
41	1	20	170.41176
42	2	20	205.60000
43	3	20	258.90000
44	4	20	233.88889
45	1	21	177.75000
46	2	21	214.70000
47	3	21	270.30000
48	4	21	238.55556

Considerați setul de date `mtcars`. Calculați:

- a) Greutatea medie în funcție de tipul de transmisie
- b) Greutatea medie în funcție de numărul de cilindrii
- c) Consumul mediu în funcție de numărul de cilindrii și tipul de transmisie

Referințe

Tilman Davies. *The Book of R. A First Course in Programming and Statistics*. No Starch Press, Inc., 1st edition, 2016. ISBN 978-1-59327-651-5. (Citat la pagina 1.)

Norman Matloff. *The Art of R Programming. A Tour of Statistical Software Design*. No Starch Press, Inc., 1st edition, 2011. ISBN 978-1-59327-384-2. (Citat la pagina 1.)

Laborator 2

Elemente de programare și grafică în R

Obiectivul acestui laborator este de a prezenta succint elementele de programare din programul R, care este structura lor și cum le putem aplica. De asemenea, tot în acest laborator vom introduce și câteva elemente de grafică. Pentru mai multe detalii se pot consulta [Davies, 2016, Matloff [2011]].

1 Elemente de programare în R

1.1 Funcții

O *funcție* este un obiect în R care primește câteva obiecte de intrare (care se numesc *argumentele funcției*) și întoarce un obiect de ieșire. Structura unei funcții va avea următoarele patru părți:

- *Nume*: Care este numele funcției? Aveți grijă să nu folosiți nume ale funcțiilor deja existente în R!
- *Argumente*: Care sunt datele de intrare pentru funcție? Puteți specifica oricâte date de intrare doriți!
- *Corp sau acțiune*: Ce vreți să facă această funcție? Să traseze un grafic? Să calculeze o statistică?
- *Rezultat*: Ce vreți să vă întoarcă funcția? Un scalar? Un vector? Un data.frame?

```
# Structura de baza a unei functii
NUME <- function(ARGUMENTE) {

  ACTIUNI

  return(REZULTAT)

}
```

Funcțiile în R sunt *obiecte de primă clasă* (first class objects), ceea ce înseamnă că ele pot fi tratate ca orice alt obiect din R. Este important de reținut că, în R,

- funcțiile pot fi date ca argumente pentru alte funcții (de exemplu familia de funcții `apply()`)
- funcțiile pot fi imbricate (nested), cu alte cuvinte puteți crea funcții în interiorul altor funcții

Mai jos avem un exemplu de funcție care nu are niciun argument și nu întoarce nicio valoare:

```
f <- function() {
  ## Aceasta este o functie goala
}
## Functiile au clasa lor speciala
class(f)
[1] "function"

f()
NULL
```

Următoarea funcție întoarce numărul de caractere al textului dat ca argument:

```
f <- function(mesaj){
  chars = nchar(mesaj)
  chars
}
```

```
mes = f("curs de statistica si probabilitati")
mes
[1] 35
```

În funcția de mai sus nu am indicat nimic special pentru ca funcția să ne întoarcă numărul de caractere. În R, rezultatul unei funcții este întotdeauna ultima expresie evaluată. De asemenea există funcția `return()` care poate fi folosită pentru a întoarce o valoare explicită, dar de multe ori această funcție este omisă.

Dacă utilizatorul nu specifică valoarea argumentului `mesaj` în funcția de mai sus atunci R-ul întoarce o eroare:

```
f()
Error in nchar(mesaj): argument "mesaj" is missing, with no default
```

Acest comportament al funcției poate fi modificat prin definirea unei valori implicite (de default). Orice argument al funcției poate avea o valoare de default.

```
f <- function(mesaj = "Valoare de default"){
  chars = nchar(mesaj)
  chars
}

# Folosim valoarea implicita
f()
[1] 18

# Folosim o valoare specificata
f("curs de statistica si probabilitati")
[1] 35
```


Să presupunem că Jack Sparrow este convins că poate prezice cât aur va găsi pe o insulă folosind următoarea ecuație: $ab - 324c + \log(a)$, unde a este aria insulei (în m^2), b este numărul de copaci de pe insulă iar c reprezintă cât de beat este pe o scală de la 1 la 10. Creați o funcție numită `Jacks.Money` care primește ca argumente a , b și c și întoarce valoare prezisă.

Un exemplu ar fi

```
Jacks.Money(a = 1000, b = 30, c = 7)
[1] 27738.91
```

Argumentele funcțiilor în R pot fi potrivite după poziția lor sau după numele lor. Potrivirea după poziție înseamnă că R atribuie prima valoare primului argument, a doua valoare celui de-al doilea argument, etc. De exemplu atunci când folosim funcție `rnorm()`,

```
str(rnorm)
function (n, mean = 0, sd = 1)
set.seed(1234) # pentru repetabilitate
mydata <- rnorm(10, 3, 1)
mydata
[1] 1.7929343 3.2774292 4.0844412 0.6543023 3.4291247 3.5060559 2.4252600
[8] 2.4533681 2.4355480 2.1099622
```

valoarea 10 este atribuită argumentului `n`, valoarea 3 argumentului `mean` iar valoarea 1 argumentului `sd`, toate prin potrivire după poziție.

Atunci când specificăm argumentele funcției după nume, ordinea acestora nu contează. De exemplu

```
set.seed(1234)
rnorm(mean = 3, n = 10, sd = 1)
```

```
[1] 1.7929343 3.2774292 4.0844412 0.6543023 3.4291247 3.5060559 2.4252600  
[8] 2.4533681 2.4355480 2.1099622
```

întoarce același rezultat cu cel obținut mai sus.

De cele mai multe ori, argumentele cu nume sunt folosite atunci când funcția are un șir lung de argumente și ne dorim să folosim valorile implicite pentru majoritatea dintre ele. De asemenea aceste argumente pot fi folosite și atunci când știm numele argumentului dar nu și poziția în lista de argumente. Un exemplu de astfel de funcție este funcția `plot()`, care are multe argumente folosite în special pentru personalizare:

```
args(plot.default)
function (x, y = NULL, type = "p", xlim = NULL, ylim = NULL,
  log = "", main = NULL, sub = NULL, xlab = NULL, ylab = NULL,
  ann = par("ann"), axes = TRUE, frame.plot = axes, panel.first = NULL,
  panel.last = NULL, asp = NA, ...)
NULL
```

În R există un argument special notat `...`, care indică un număr arbitrar de argumente care sunt atribuite altor funcții din corpul funcției. Acest argument este folosit în special atunci când vrem să extindem o altă funcție și nu vrem să copiem întreaga listă de argumente a acesteia. De exemplu, putem crea o funcție de plotare în care specificăm tipul în prealabil

```
myplot <- function(x, y, type = "l", ...) {
  plot(x, y, type = type, ...)      ## Atribuie '...' funcției 'plot'
}
```

Argumentul `...` poate fi folosit (și este necesar) și atunci când numărul de argumente pe care îl ia funcția nu este cunoscut în prealabil. De exemplu să considerăm funcțiile `paste()` și `cat()`

```
args(paste)
function (..., sep = " ", collapse = NULL)
NULL
args(cat)
function (..., file = "", sep = " ", fill = FALSE, labels = NULL,
  append = FALSE)
NULL
```

Deoarece ambele funcții printează text în consolă combinând mai mulți vectori de caractere împreună, este imposibil ca acestea să cunoască în prealabil câți vectori de caractere vor fi dați ca date de intrare de către utilizator, deci primul argument pentru fiecare funcție este `...`.

Este important de menționat că toate argumentele care apar după argumentul `...` trebuie explicitate după nume.

```
paste("Curs", "Probabilitati si Statistica", sep = ":")
[1] "Curs:Probabilitati si Statistica"
```

1.2 Structuri de control (if-else, for, etc.)

Structurile de control, în R, permit structurarea logică și controlul fluxului de execuție al unei serii de comenzi. Cele mai folosite structuri de control sunt:

- **if și else:** testează o condiție și acționează asupra ei
- **switch:** compară mai multe opțiuni și execută opțiunea pentru care avem potrivire
- **for:** execută o acțiune repetitivă de un număr fix de ori
- **while:** execută o acțiune repetitivă *cât timp* o condiție este adevărată

- **repeat**: execută o acțiune repetitivă de o infinitate de ori (trebuie să folosim **break** pentru a ieși din ea)
- **break**: întrerupe execuția unei acțiuni repetitive
- **next**: sare peste un pas în executarea unei acțiuni repetitive

1.2.1 if-else

Structura **if-else** este una dintre cele mai folosite structuri de control în R permițând testarea unei condiții și acționând în funcție de valoarea de adevăr a acesteia.

Forma de bază a acestei structuri este

```
if(<conditie>) {  
    ## executa instructiuni atunci cand conditia este adevarata  
}  
else {  
    ## executa instructiuni atunci cand conditia este falsa  
}
```

dar putem să avem și o serie de teste, de tipul

```
if(<conditie1>) {  
    ## executa instructiuni  
} else if(<conditie2>) {  
    ## executa instructiuni  
} else {  
    ## executa instructiuni  
}
```

Avem următorul exemplu

```
## Generam un numar uniform in [0,10]  
x <- runif(1, 0, 10)  
  
if(x > 3) {  
    y <- 10  
} else {  
    y <- 0  
}
```

1.2.2 Comanda switch

Comanda **switch** este folosită cu precădere atunci când avem mai multe alternative dintre care vrem să alegem. Structura generală a aceste comenzi este

```
switch (Expresie, "Optiune 1", "Optiune 2", "Optiune 3", ....., "Optiune N")
```

sau într-o manieră extinsă

```
switch (Expresie,  
    "Optiune 1" = Executa aceste expresii atunci cand expresia se  
        potriveste cu Optiunea 1,  
    "Optiune 2" = Executa aceste expresii atunci cand expresia se  
        potriveste cu Optiunea 2,  
    "Optiune 3" = Atunci cand expresia se potriveste cu Optiunea 3,
```

```
        executa aceste comenzi,  
        ....  
        "Optiune N" = Atunci cand expresia se potriveste cu Optiunea N,  
        executa aceste comenzi  
    )
```

Considerăm următorul exemplu

```
number1 <- 30  
number2 <- 20  
# operator <- readline(prompt="Insereaza OPERATORUL ARITMETIC: ")  
  
operator = "*"  
  
switch(operator,  
  "+" = print(paste("Suma celor doua numere este: ",  
                    number1 + number2)),  
  "-" = print(paste("Diferenta celor doua numere este: ",  
                    number1 - number2)),  
  "*" = print(paste("Inmultirea celor doua numere este: ",  
                    number1 * number2)),  
  "^" = print(paste("Ridicarea la putere a celor doua numere este: ",  
                    number1 ^ number2)),  
  "/" = print(paste("Impartirea celor doua numere este: ",  
                    number1 / number2)),  
  "%/%" = print(paste("Catul impartirii celor doua numere este: ",  
                     number1 %/% number2)),  
  "%%" = print(paste("Restul impartirii celor doua numere este: ",  
                     number1 %% number2))  
)  
[1] "Inmultirea celor doua numere este: 600"
```

1.2.3 Bucle for

În R, buclele `for` iau o variabilă care se iterează și îi atribuie valori succesive dintr-un șir sau un vector. Buclele `for` au următoarea structură de bază

```
for (<i> in <vector>) {  
    ## executa instructiuni  
}
```

de exemplu

```
for(i in 1:10) {  
    print(i)  
}  
[1] 1  
[1] 2  
[1] 3  
[1] 4  
[1] 5  
[1] 6  
[1] 7  
[1] 8  
[1] 9
```

[1] 10

Următoarele trei bucle prezintă același comportament

```
x <- c("a", "b", "c", "d")
```

```
for(i in 1:4) {  
  ## Afiseaza fiecare elemnt din 'x'  
  print(x[i])  
}  
[1] "a"  
[1] "b"  
[1] "c"  
[1] "d"
```

Funcția `seq_along()` este des întâlnită atunci când folosim bucle `for` deoarece crează un șir întreg folosind lungimea obiectului (în acest caz al lui `x`)

```
## Genereaza un sir folosind lungimea lui 'x'  
for(i in seq_along(x)) {  
  print(x[i])  
}  
[1] "a"  
[1] "b"  
[1] "c"  
[1] "d"
```

De asemenea putem folosi chiar pe `x` ca vector de indexare

```
for(letter in x) {  
  print(letter)  
}  
[1] "a"  
[1] "b"  
[1] "c"  
[1] "d"
```

Atunci când folosim comenzile din buclele `for` pe o singură linie nu este necesară folosirea parantezelor `{}`

```
for(i in 1:4) print(x[i])  
[1] "a"  
[1] "b"  
[1] "c"  
[1] "d"
```

Putem folosi buclele `for` și imbricat (nested)

```
x <- matrix(1:6, 2, 3)  
  
for(i in seq_len(nrow(x))) {  
  for(j in seq_len(ncol(x))) {  
    print(x[i, j])  
  }  
}
```


Construiți următoarele matrice de dimensiune 10×10 : $M_{i,j} = \frac{1}{\sqrt{|i-j|+1}}$ și $N_{i,j} = \frac{i}{j^2}$. Puteti

construi matricea M și matricea N fără a folosi bucle **for**? (*Hint: ce face comanda **outer**?*)

1.2.4 Bucle de tip **while**

Acțiunile repetitive de tip **while** încep prin testarea unei condiții și în cazul în care aceasta este adevărată atunci se execută corpul comenzii. Odată ce corpul buclei este executat, condiția este testată din nou până când devine falsă (se poate ca bucla **while** să rezulte într-o repetiție infinită !). Structura generală a acestei bucle este

```
while(<conditie>) {  
    ## executa instructiuni  
}
```

Considerăm următorul exemplu

```
count <- 0  
while(count < 4) {  
    print(count)  
    count <- count + 1  
}  
[1] 0  
[1] 1  
[1] 2  
[1] 3
```

Uneori putem testa mai multe condiții (acestea sunt întotdeauna evaluate de la stânga la dreapta)

```
z <- 5  
set.seed(123)  
  
while(z >= 3 && z <= 10) {  
    coin <- rbinom(1, 1, 0.5) # arunc cu banul  
  
    if(coin == 1) { ## random walk  
        z <- z + 1  
    } else {  
        z <- z - 1  
    }  
}  
print(z)  
[1] 11
```


Scrieți un program, folosind bucle de tip **while**, care să permită calcularea radicalului numărului $a \in \mathbb{N}$ plecând de la relația de recurență:

$$2x_{n+1} = x_n + \frac{a}{x_n}, \quad x_1 = \frac{a}{2}$$

De exemplu:

```
# Calculul radicalului  
a = 12223
```



```
# folosind while
x = a/2
while(abs(x^2 - a) > 1e-10){
  x = (x + a/x)/2
}
```

1.2.5 Bucle de tip repeat

Acest tip de acțiuni repetitive nu sunt foarte des întâlnite, cel puțin în statistică sau analiză de date. O situație în care ar putea să apară este atunci când avem un algoritm iterativ în care căutăm o soluție și nu vrem să oprim algoritmul până când soluția nu este suficient de bună.

```
x0 <- 1
tol <- 1e-8

repeat {
  x1 <- o_functie_definita()

  if(abs(x1 - x0) < tol) { ## este suficient de buna solutia
    break
  } else {
    x0 <- x1
  }
}
```

1.2.6 Comezile break și next

Comanda `next` este folosită pentru a sării un pas într-o buclă

```
for(i in 1:10) {
  if(i <= 5) {
    ## sari peste primele 5 iteratii
    next
  }
  print(i)
}
[1] 6
[1] 7
[1] 8
[1] 9
[1] 10
```

Comanda `break` este folosită pentru a părăsi o buclă imediat

```
for(i in 1:10) {
  print(i)

  if(i > 5) {
    ## opreste dupa 5 iteratii
    break
  }
}
[1] 1
```

```
[1] 2  
[1] 3  
[1] 4  
[1] 5  
[1] 6
```

Calculul radicalului unui număr cu ajutorul buclei de tip **repeat** și a comenzii **break** se scrie

```
# folosind repeat  
a = 12223  
  
x = a/2  
repeat{  
  x = (x + a/x)/2  
  if (abs(x^2 - a) < 1e-10) break  
}
```

2 Elemente de grafică în R

Graficele reprezintă, în general, un instrument folositor pentru vizualizarea rezultatelor unei analize dar și un mod prin care se poate verifica dacă am obținut ce ni s-a cerut. Este important să folosim opțiunile corecte atunci când trasăm un grafic, de multe ori valorile predefinite putând conduce la figuri eronate. În tabelul de mai jos avem listate principalele instrucțiuni grafice

Tab. 1: Funcții grafice uzuale în R

Funcția	Scurtă descriere
<code>plot</code>	O funcție generică folosită pentru plotarea unui obiect (puncte, curbe, etc.)
<code>barplot</code>	Trasează un grafic de bare orizontale sau verticale (folosit pentru variabile discrete)
<code>hist</code>	Desenează histograme cu frecvențe sau probabilități
<code>boxplot</code>	Desenează una sau mai multe boxplot-uri în paralel
<code>pie</code>	Desenează o diagramă de tip plăcintă

Metodele grafice din R nu se limitează la cele din tabelul de mai sus. De exemplu, pachetul `ggplot2`¹ este foarte răspândit la ora actuală deoarece pune la dispoziție o serie de instrumente grafice (folosind o gramatică de grafice) cu ajutorul cărora se pot produce figuri de calitate deosebită (ce se folosesc în special pentru publicații științifice).

În continuare vom prezenta o parte din funcțiile cel mai des folosite pentru trasarea graficelor în R împreună cu proprietățile de bază ale acestora.

2.1 Funcția `plot`

Cea mai folosită funcție (high-level) de plotare în R este funcția `plot()`. Aceasta permite trasarea unei diagrame de împrăștiere (*scatterplot*) între doi vectori `x` și `y`, unde vectorul `x` indică valorile pe axa abscisei iar `y` pe axa ordonatelor.

¹Vizitați pagina <http://ggplot2.tidyverse.org/reference/> pentru mai multe detalii

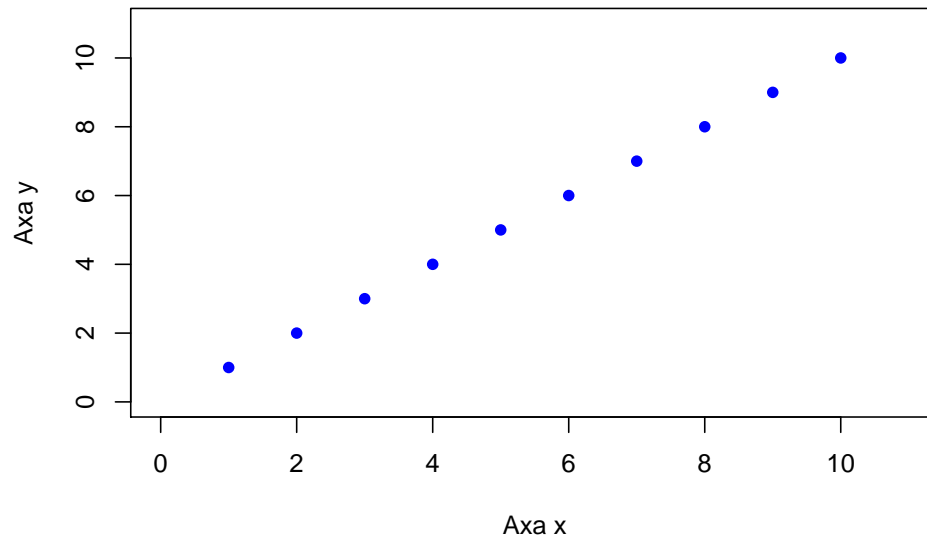
Argumentele principale ale funcției `plot()` se găsesc în tabelul următor.

Tab. 2: Argumentele principale ale funcției `plot()`

Argument	Descriere
<code>x, y</code> <code>type</code>	Vectori de aceeași lungime care specifică valorile coordonatelor de pe x și de pe y Tipul de grafic: "l" reprezintă linii, "p" reprezintă puncte, "b" reprezintă și linii și puncte, "n" înseamnă că nu trasează nimic
<code>main, xlab, ylab</code> <code>xlim, ylim</code>	String-uri folosite pentru titlul graficului și etichetarea axelor x și y Limitele pe axa x și y. De exemplu, <code>xlim = c(0, 100)</code> va seta valoarea minimă și maximă de pe axa x la 0 și respectiv 100.
<code>pch</code>	Un număr întreg care denotă tipul de simbol folosit pentru trasarea punctelor (vezi <code>?points</code>), sau un șir de caractere care specifică simbolurile ca text. De exemplu, <code>pch = 21</code> va crea un cerc colorat cu 2 culori, iar <code>pch = "P"</code> va trasa caracterul "P" pentru fiecare punct.
<code>col</code>	Culoarea principală a simbolurilor desenate. De exemplu <code>col = "blue"</code> va trasa simbolurile în culoarea albastră.
<code>lty</code>	Tipul de linie folosit. De exemplu <code>lty = 1</code> reprezintă o linie solidă pe când <code>lty = 2</code> reprezintă o linie întreruptă.
<code>lwd</code>	Grosimea liniei folosite, valoare prestabilită este <code>lwd = 1</code> .
<code>cex</code>	Un vector numeric folosit pentru a specifica mărimea simbolurilor trasate. Valoarea prestabilită este 1. De exemplu <code>cex = 4</code> va face punctele foarte mari pe când <code>cex = .5</code> le va face mai mici.

```
plot(x = 1:10,                # x-coordonate
     y = 1:10,                # y-coordinate
     type = "p",              # puncte (nu linii)
     main = "Primul grafic",
     xlab = "Axa x",
     ylab = "Axa y",
     xlim = c(0, 11),         # Valorile min si max pe axa x
     ylim = c(0, 11),         # Valorile min si max pe axa y
     col = "blue",            # Culoarea punctelor
     pch = 16,                # Tipul simbolului
     cex = 1)                 # Marimea simbolului
```

Primul grafic

În afară de vectorii x și y toate celelalte argumente sunt opționale, dacă nu sunt specificate atunci R-ul folosește valorile prestabilite. De exemplu dacă nu specificăm limitele $xlim$ și $ylim$, R-ul calculează aceste limite astfel încât toate punctele să fie încadrați în interiorul graficului.

Trasați următoarele diagrame de împrăștiere:

```
x <- seq(0, 1, 0.1); plot(x, x - x * x + 2)    plot(x, x - x * x + 2, type = "l");  
plot(x, x - x * x + 2, type = "b", pch = 19)
```

Tipul de simbol pe care vrem să-l folosim atunci când trasăm un grafic este specificat prin argumentul `pch`. Figura de mai jos ne prezintă tipurile simboluri pe care atunci când atribuim argumentului `pch` o valoare întreagă.

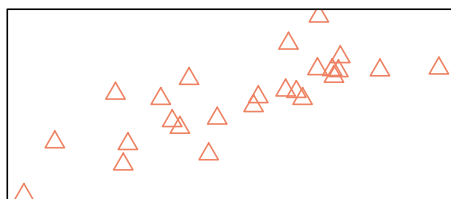
Următorul exemplu ilustrează câteva tipuri de simboluri:

pch = ...

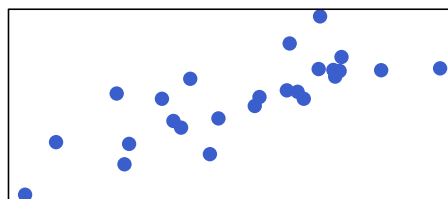
1 ○ 6 ▽ 11 ⋈ 16 ● 21 ○
 2 △ 7 ⋈ 12 ⊞ 17 ▲ 22 ■
 3 + 8 * 13 ⋈ 18 ◆ 23 ◆
 4 × 9 ⊕ 14 ▢ 19 ● 24 △
 5 ◇ 10 ⊕ 15 ■ 20 • 25 ▽

Fig. 1: Tipurile de simboluri asociate parametrului pch.

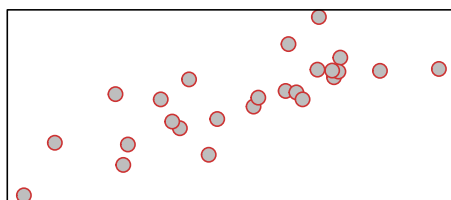
**pch = 2,
col = 'salmon2'**

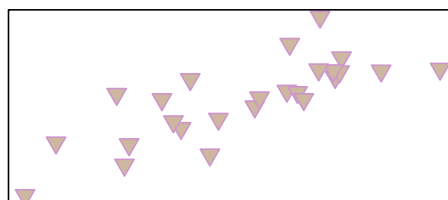
**pch = 16,
col = 'royalblue3'**

**pch = 21,
col = 'brown3',
bg = 'grey'**

**pch = 25,
col = 'plum3',
bg = 'bisque3'**

Considerăm următoarea funcție $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$g(x) = \begin{cases} \sin^2(x) \log(x), & x > 0 \\ \sin^2(x)x, & x \leq 0 \end{cases}$$

- Definiți funcția folosind comenzile **if-else** și **Vectorize** iar apoi folosind comanda **ifelse**.
- Trasați graficul curbei pe intervalul $[-\pi, \pi]$.

Fig. 2: 144 de culori din totalul de 657 din R

2.2 Culori

Majoritatea funcțiilor de desenare au un argument în care pot specifica culoarea elementelor pe care vrem să le trasăm, de cele mai multe ori acesta este `col`. Cel mai ușor mod de a introduce o culoare este prin specificarea numelui acesteia, de exemplu `col = 'red'` este culoarea roșie. Figura 1 prezintă 144 de culori alese la întâmplare din totalul de 657 câte există în R.

Pentru a vedea toate culorile din R putem rula comanda `colors()`.

2.3 Funcția hist

Histograma² reprezintă metoda grafică, cea mai comună, de reprezentare a repartiției unui vector numeric. Pentru a crea o histogramă în R folosim funcția `hist()` în care argumentul principal este un vector numeric. Tabelul de mai jos prezintă argumentele principale ale funcției `hist`.

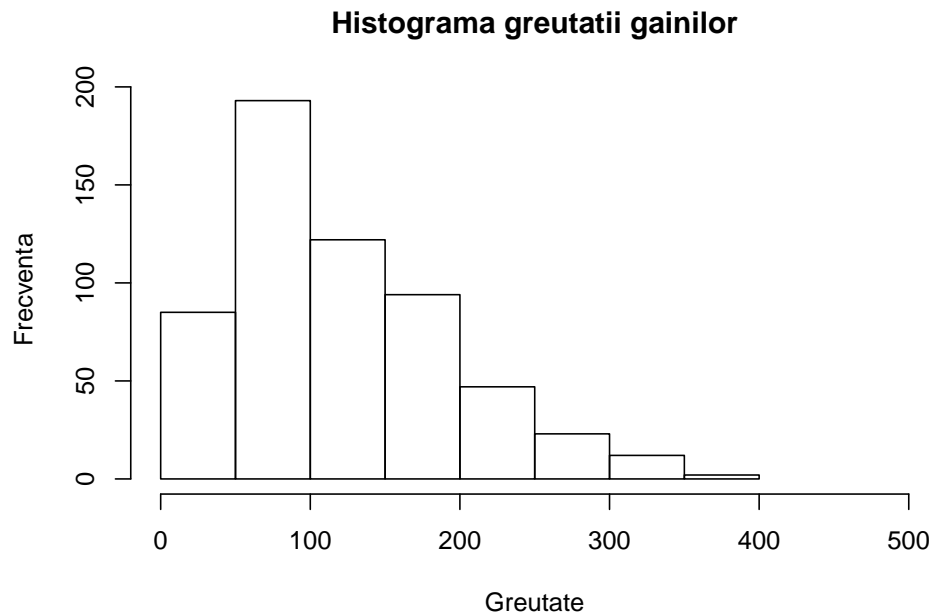
²Histograma este un estimator neparametric al densității.

Tab. 3: Argumentele funcției `hist()`

Argument	Descriere
<code>x</code>	Vector de valori
<code>breaks</code>	Cum să calculăm mărimea bin-urilor (vezi <code>?hist</code>)
<code>freq</code>	Opțiune pentru trasarea histogramei de frecvență și de probabilități, <code>freq = TRUE</code> arată frecvențele, <code>freq = FALSE</code> arată probabilitățile.
<code>col, border</code>	Culoarea interioară a bin-urilor (<code>col</code>) și culoarea conturului lor (<code>border</code>)

Putem crea o histogramă folosind setul de date `ChickWeight` (`?ChickWeight`)

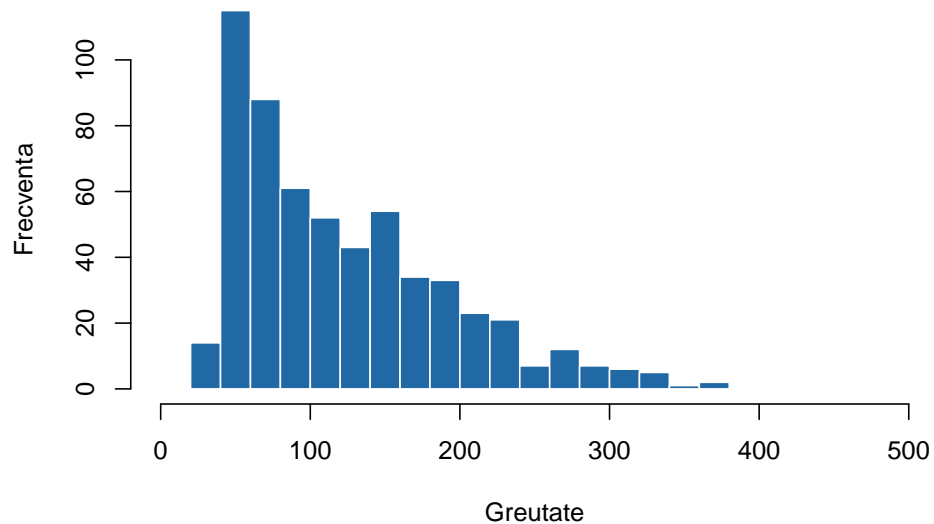
```
hist(x = ChickWeight$weight,  
     main = "Histograma greutatii gainilor",  
     xlab = "Greutate",  
     ylab = "Frecventa",  
     xlim = c(0, 500))
```


Putem modifica histograma de mai sus, schimbând numărul de bin-uri și culoarea acestora:

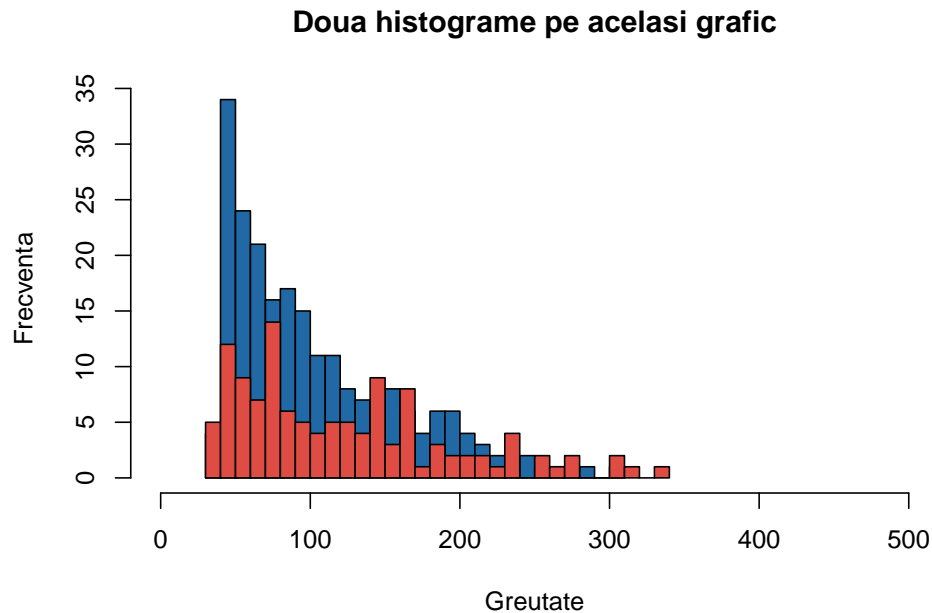
```
hist(x = ChickWeight$weight,  
     main = "O histograma mai colorata",  
     xlab = "Greutate",  
     ylab = "Frecventa",  
     breaks = 20, # 20 Bins  
     xlim = c(0, 500),  
     col = myblue, # Culoarea de umplere  
     border = "white") # Culoarea conturului
```

O histograma mai colorata

Dacă vrem să ilustrăm două histograme pe aceeași figură, pentru a evidenția repartiția după două clase, putem folosi argumentul `add = TRUE` la cel de-al doilea plot:

```
hist(x = ChickWeight$weight[ChickWeight$Diet == 1],  
     main = "Doua histograme pe acelasi grafic",  
     xlab = "Greutate",  
     ylab = "Frecventa",  
     breaks = 20,  
     xlim = c(0, 500),  
     col = myblue)  
  
hist(x = ChickWeight$weight[ChickWeight$Diet == 2],  
     breaks = 30,  
     add = TRUE, # Adauga graficul la cel de dinainte  
     col = myred)
```

2.4 Funcția barplot

Funcția `barplot` este folosită în special atunci când avem de-a face cu o variabilă discretă. Argumentul principal al funcției este `height`, un vector numeric care va genera înălțimea fiecărei bare. Pentru a adăuga nume sub fiecare bară putem folosi argumentul `names.arg`.

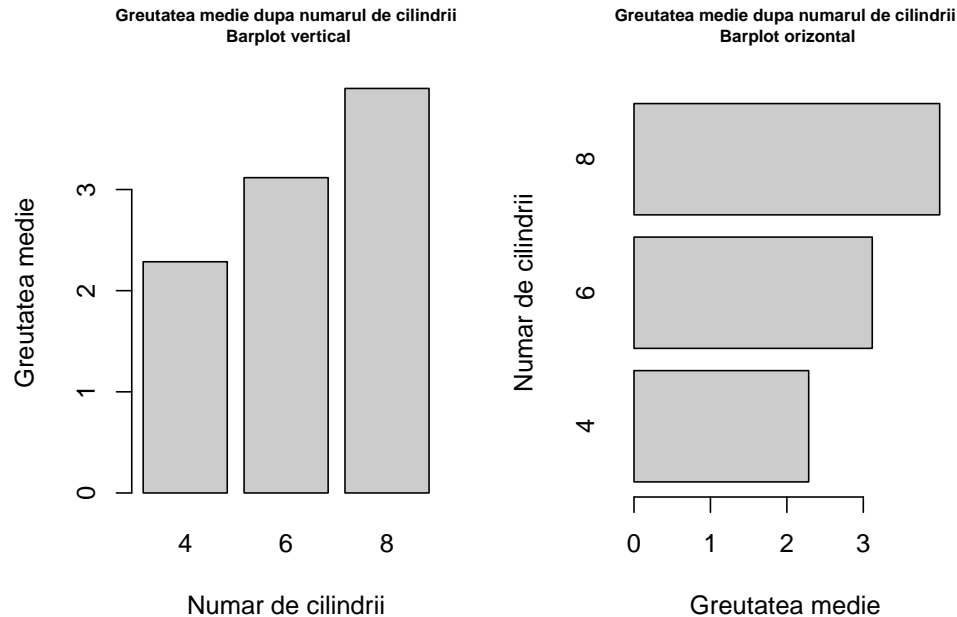
De exemplu, folosind setul de date `mtcars` putem să afișăm greutatea medie a mașinilor în funcție de numărul de cilindri:

```
par(mfrow = c(1, 2))

weight_cars = aggregate(wt ~ cyl,
                        data = mtcars,
                        FUN = mean)

barplot(height = weight_cars$wt,
        names.arg = weight_cars$cyl,
        xlab = "Numar de cilindrii",
        ylab = "Greutatea medie",
        main = "Greutatea medie dupa numarul de cilindrii\n Barplot vertical",
        col = "grey80",
        cex.main = 0.7)

barplot(height = weight_cars$wt,
        names.arg = weight_cars$cyl,
        horiz = TRUE,
        ylab = "Numar de cilindrii",
        xlab = "Greutatea medie",
        main = "Greutatea medie dupa numarul de cilindrii\n Barplot orizontal",
        col = "grey80",
        cex.main = 0.7)
```


Folosind setul de date `ChickWeight` afișați, cu ajutorul funcției `barplot`, greutatea medie a găinilor în raport cu numărul de zile de la naștere.

De asemenea putem crea un barplot clusterizat în funcție de mai multe grupuri de date. De exemplu să presupunem că vrem să vedem dacă există diferențe între greutatea medie a mașinilor (din setul de date `mtcars`) care au transmisie manuală sau automată și numărul de cilindrii.

```
# calculam greutatea medie dupa numarul de cilindrii si transmisie
carWeight_cyl_am = aggregate(mtcars$wt, by = list(mtcars$cyl, mtcars$am), FUN = mean)

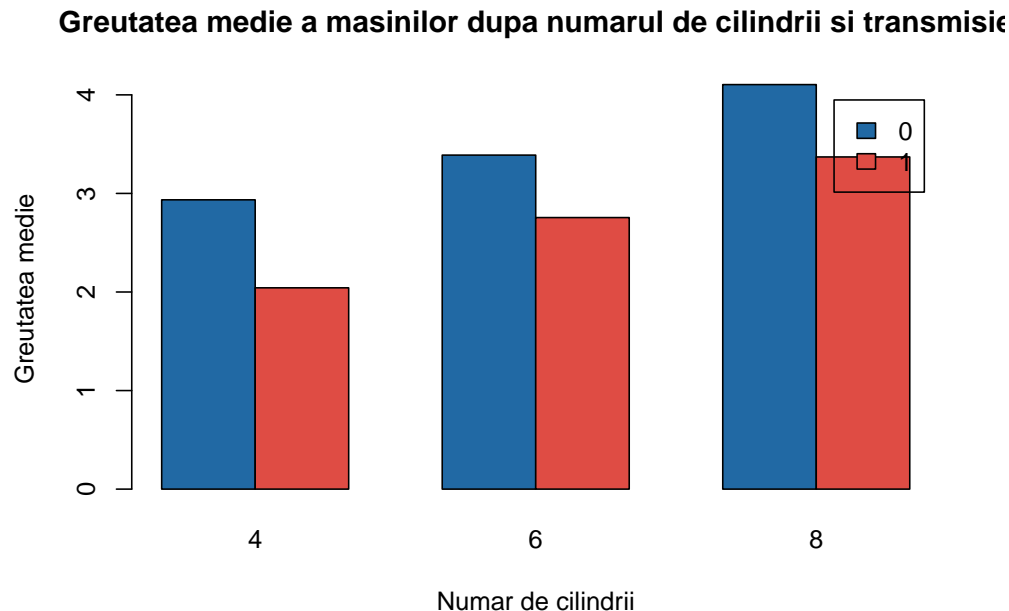
# transformam rezultatul sub forma de matrice
carWeight_cyl_am = as.matrix(carWeight_cyl_am)
carWeight_cyl_am
  Group.1 Group.2      x
[1,]     4      0 2.935000
[2,]     6      0 3.388750
[3,]     8      0 4.104083
[4,]     4      1 2.042250
[5,]     6      1 2.755000
[6,]     8      1 3.370000

# aducem la forma necesara pentru barplot
carWeight = matrix(carWeight_cyl_am[,3], nrow = 3)
colnames(carWeight) = unique(carWeight_cyl_am[,2])
rownames(carWeight) = unique(carWeight_cyl_am[, 1])

carWeight = t(carWeight)

barplot(carWeight,
        beside = TRUE,
        legend.text = TRUE,
```

```
col = c(myblue, myred),
main = "Greutatea medie a masinilor dupa numarul de cilindrii si transmisie",
xlab = "Numar de cilindrii",
ylab = "Greutatea medie")
```


2.5 Funcția boxplot

Pentru a vedea cât de bine sunt repartizate datele în setul de date putem folosi funcția `boxplot` (box and whisker plot - cutie cu mustăți). Această funcție prezintă într-o manieră compactă modul în care este repartizată o variabilă. Această metodă grafică prezintă principalii indicatori de poziție ai variabilei studiate: cuartilele de ordin 1 și 3 (Q_1 , Q_3) care delimitează cutia ($IQR = Q_3 - Q_1$) și cuartila de ordin 2 sau mediana (linia din interiorul cutiei). Mustățile sunt calculate în modul următor: mustața superioară este determinată de valoarea celei mai mari observații care este mai mică sau egală cu $Q_3 + 1.5IQR$ iar mustața inferioară este valoarea celei mai mici observații mai mari sau egale cu $Q_1 - 1.5IQR$. Valorile din afara cutiei cu mustăți se numesc valori aberante.

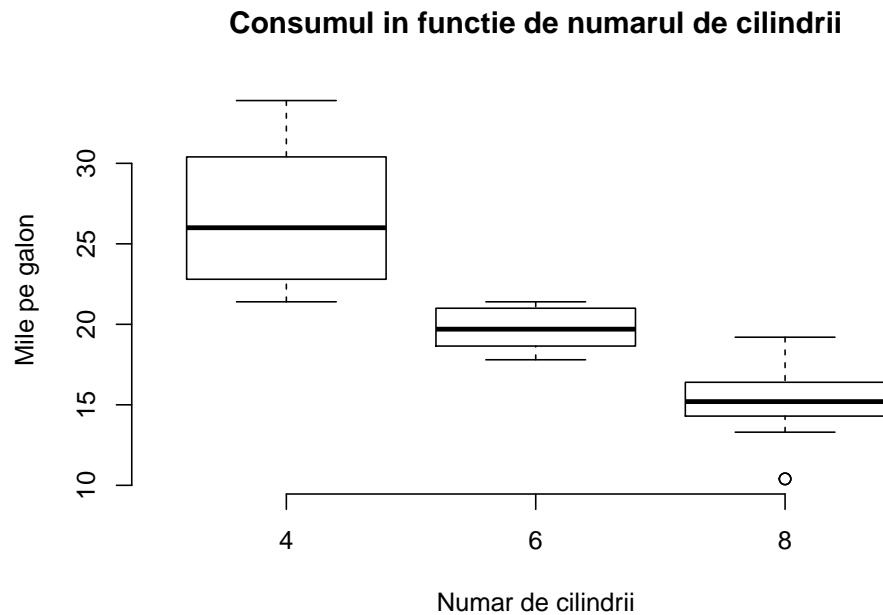
Principalele argumente ale funcției `boxplot` se regăsesc în tabelul următor, pentru mai multe detalii apelați `?boxplot`.

Tab. 4: Principalele argumente ale funcției `boxplot`.

Argument	Descriere
<code>formula</code>	O formulă de tip $y \sim \text{grp}$, unde y este variabila investigată iar grp este variabila care descrie grupurile după care vrem să trasăm grafiul
<code>data</code>	Un data frame (sau listă) în care variabilele din formulă sunt definite
<code>subset</code>	Un vector care specifică o submulțime a observațiilor
<code>x</code>	Un vector care specifică valorile ce urmează să fie trasate
<code>horizontal</code>	O valoare logică care indică dacă trasăm boxplot-urile vertical (FALSE) sau orizontal (TRUE)
<code>add</code>	O valoare logică prin care se permite adăugarea graficului la unul deja existent

Următorul exemplu ne prezintă relația dintre consum (mpg) și numărul de cilindri (cyl) în cazul mașinilor din setul de date mtcars.

```
par(bty = "n")
boxplot(mpg ~ cyl,
        data = mtcars,
        xlab = "Numar de cilindrii",
        ylab = "Mile pe galon",
        main = "Consumul in functie de numarul de cilindrii")
```

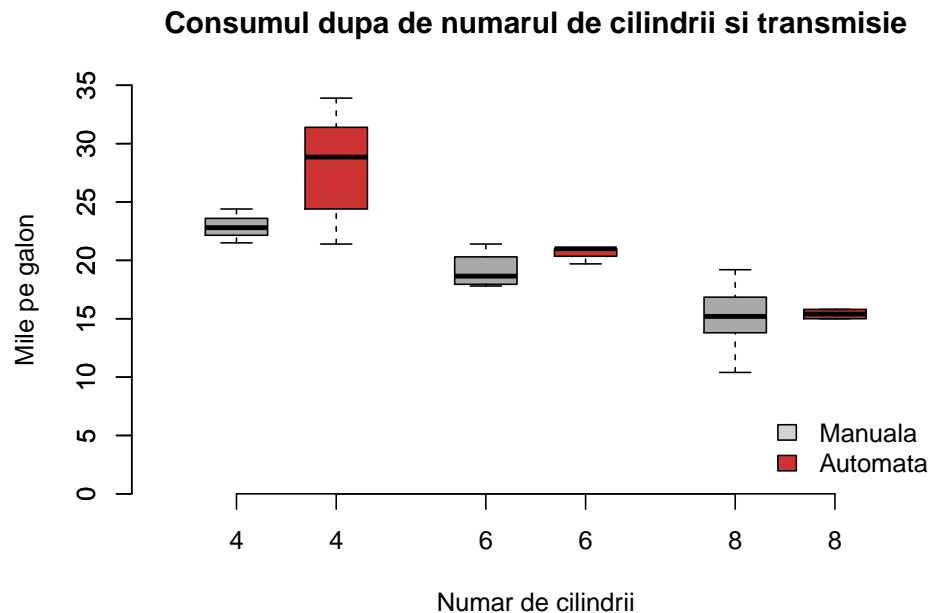

Putem să vedem această relație și în raport cu tipul de transmisie.

```
par(bty = "n")
boxplot(mpg ~ cyl,
        data = mtcars,
        subset = am == 0,
        boxwex = 0.25,
        at = 1:3 - 0.2,
        col = "darkgrey",
        xlab = "Numar de cilindrii",
        ylab = "Mile pe galon",
        main = "Consumul dupa de numarul de cilindrii si transmisie",
        xlim = c(0.5, 3.5),
        ylim = c(0, 35),
        yaxs = "i")

boxplot(mpg ~ cyl,
        data = mtcars,
        subset = am == 1,
        add = TRUE,
        boxwex = 0.25,
        at = 1:3 + 0.2,
        col = "brown3")
```

```
legend("bottomright", c("Manuala", "Automata"),
      fill = c("lightgray", "brown3"), bty = "n")
```


2.6 Funcții pentru adăugarea unor elemente la un grafic

Funcțiile (low-level) din această secțiune sunt folosite pentru a adăuga elemente, de tipul linii, puncte, text la un grafic deja existent.

Tab. 5: Funcții low-level uzuale

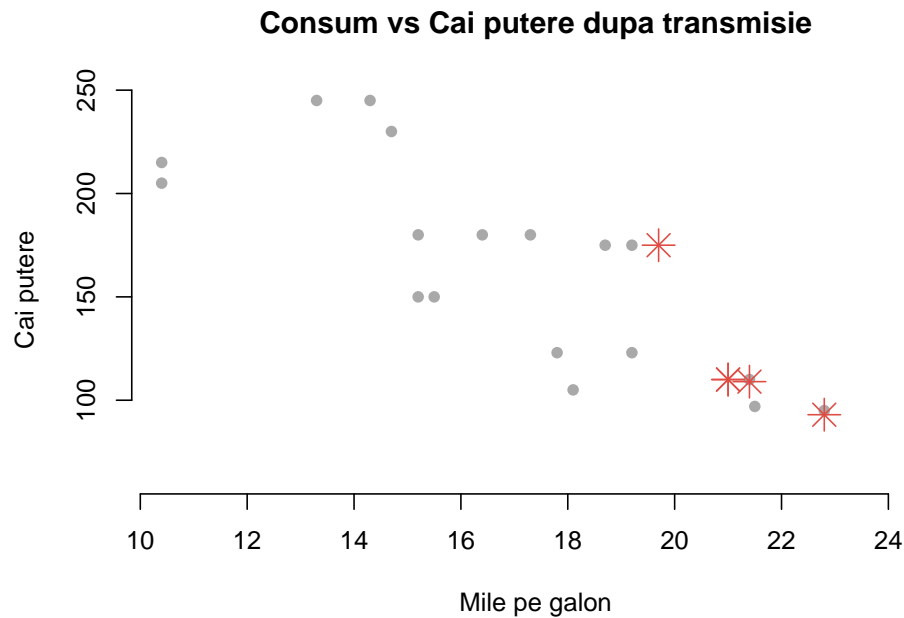
Funcția	rezultatul
<code>points(x, y)</code>	Adaugă puncte la un grafic.
<code>abline()</code> , <code>segments()</code>	Adaugă linii sau segmente la un grafic existent.
<code>arrows()</code>	Adaugă săgeți.
<code>curve()</code>	Adaugă o curbă care reprezintă graficul unei funcții.
<code>rect()</code> , <code>polygon()</code>	Adaugă un dreptunghi sau un poligon oarecare.
<code>text()</code> , <code>mtext()</code>	Adaugă text la o figură.
<code>legend()</code>	Adaugă legenda.
<code>axis()</code>	Adaugă o axă.

Pentru a adăuga noi puncte la un grafic deja existent putem folosi funcția `points()`. Pentru a vedea toate argumentele acestei funcții apălați `?points`.

Să considerăm următorul exemplu în care trasăm diagrama de împrăștiere după consum (`mpg`) și putere (`hp`) pentru mașinile din setul de date `mtcars` în raport cu tipul de transmisie.

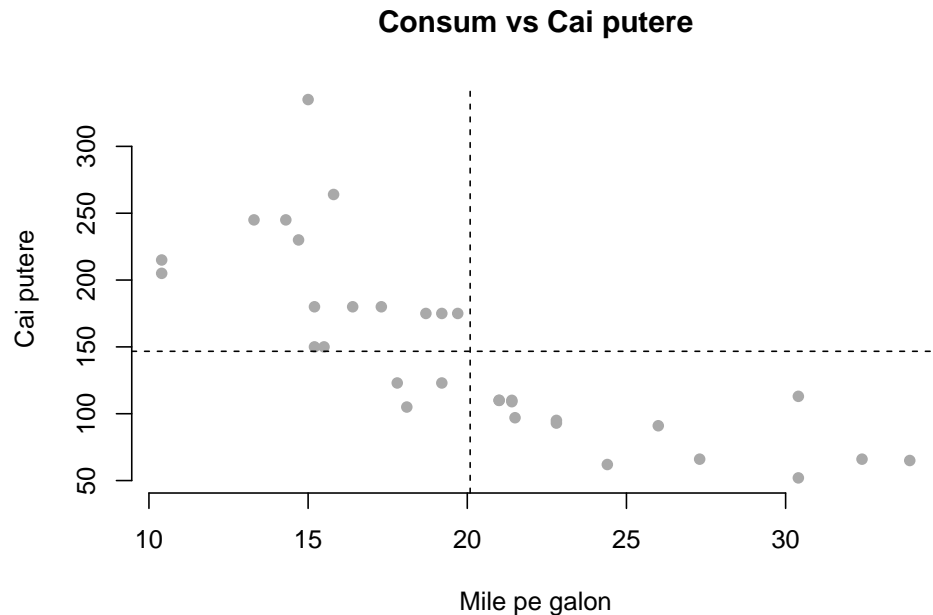
```
plot(x = mtcars$mpg[mtcars$am == 0],
     y = mtcars$hp[mtcars$am == 0],
     xlab = "Mile pe galon",
```

```
ylab = "Cai putere",  
main = "Consum vs Cai putere dupa transmisie",  
pch = 16,  
col = "darkgrey", bty = "n")  
  
points(x = mtcars$mpg[mtcars$am == 1],  
       y = mtcars$hp[mtcars$am == 1],  
       pch = 8,  
       cex = 2,  
       col = "red")
```


Dacă vrem să adăugăm linii drepte la un grafic putem folosi comanda `abline()` sau `segments()`. De exemplu în figura de mai sus vrem să adăugăm o linie verticală și una orizontală care să marcheze media variabilelor de pe axa x și y.

```
plot(x = mtcars$mpg,  
     y = mtcars$hp,  
     xlab = "Mile pe gallon",  
     ylab = "Cai putere",  
     main = "Consum vs Cai putere",  
     pch = 16,  
     col = "darkgrey",  
     bty = "n")  
  
abline(h = mean(mtcars$hp), lty = 2)  
abline(v = mean(mtcars$mpg), lty = 2)
```

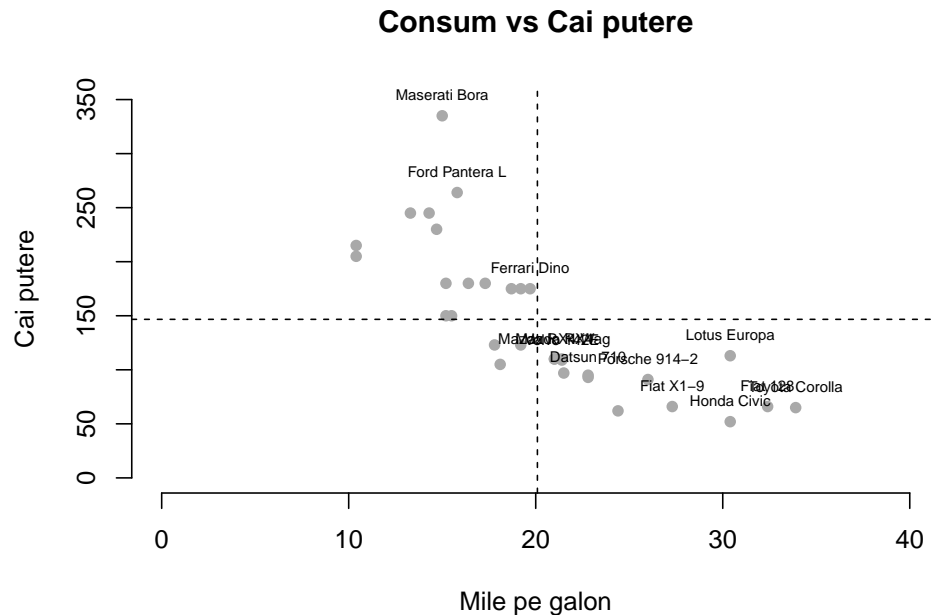

Pentru a adăuga numele mașinilor cu transmisie automată în fiecare punct putem folosi comanda `text()`. Argumentele principale ale acestei funcții sunt `x`, `y` care descriu coordonatele etichetelor și `labels` care reprezintă etichetele.

```
plot(x = mtcars$mpg,
     y = mtcars$hp,
     xlab = "Mile pe galon",
     ylab = "Cai putere",
     main = "Consum vs Cai putere",
     pch = 16,
     col = "darkgrey",
     bty = "n",
     xlim = c(0, 40),
     ylim = c(0, 350))

abline(h = mean(mtcars$hp), lty = 2)
abline(v = mean(mtcars$mpg), lty = 2)

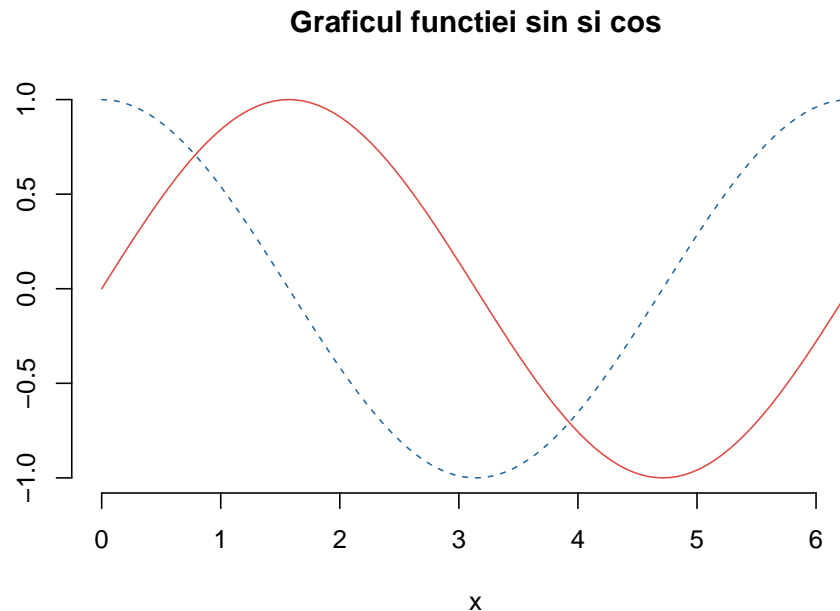
text(x = mtcars$mpg[mtcars$am == 1],
     y = mtcars$hp[mtcars$am == 1],
     labels = rownames(mtcars[mtcars$am == 1, ]),
     pos = 3,
     cex = 0.6)
```


Funcția `curve()` permite trasarea/adăugarea unei linii care descrie o funcție. Printre argumentele funcției regăsim `expr` care reprezintă expresia funcției care depinde de `x` (se pot folosi și funcții customizate), `from`, `to` care reprezintă intervalul de valori pentru `x` și `add` care permite adăugarea unei curbe la un grafic existent.

```
par(bty = "n")
curve(expr = sin(x),
      from = 0,
      to = 2*pi,
      ylab = "",
      main = "Graficul functiei sin si cos",
      col = myred)

curve(expr = cos(x),
      from = 0,
      to = 2*pi,
      add = TRUE,
      col = myblue,
      lty = 2)
```

Atunci când vrem să adăugăm o legendă la un grafic folosim funcția `legend()`. Argumentele acestei funcții se regăsesc în tabelul de mai jos.

Tab. 6: Argumentele funcției `legend()`

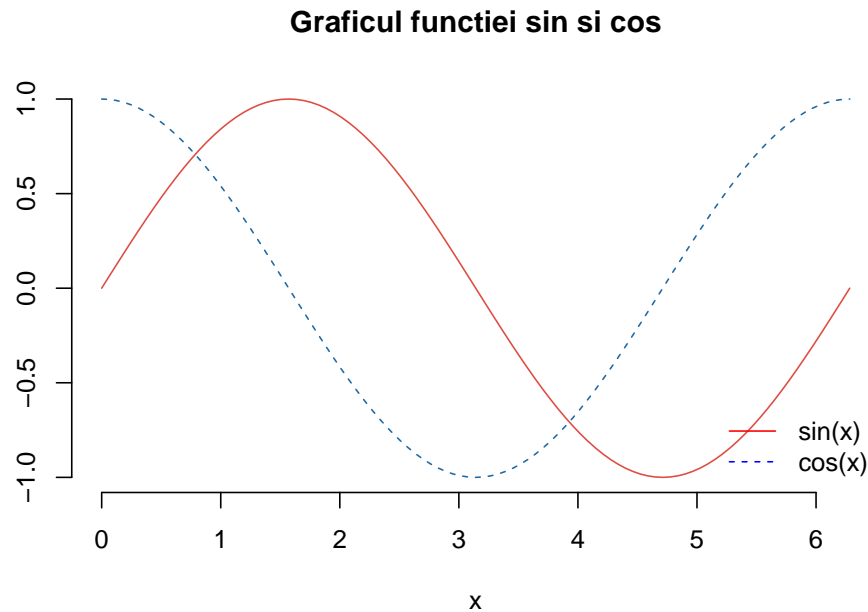
Argument	Rezultat
<code>x, y</code>	Coordonatele legendei - de exemplu, <code>x = 0, y = 0</code> va pune legenda la coordonatele <code>(0, 0)</code> . Alternativ, putem indica poziția unde vrem legenda (i.e. <code>"topright"</code> , <code>"topleft"</code>).
<code>legend</code>	Un vector de caractere care precizează textul care vrem să apară în legendă.
<code>pch, lty,</code> <code>lwd, col,</code> <code>pt.bg, ...</code>	Argumente grafice adiționale (pentru detalii apăsați <code>?legend</code>).

Ca exemplu să considerăm graficele de funcții de mai sus la care vrem să specificăm care grafic corespunde funcției *sin* și care funcției *cos*:

```
par(bty = "n")
curve(expr = sin(x),
      from = 0,
      to = 2*pi,
      ylab = "",
      main = "Graficul functiei sin si cos",
      col = myred)

curve(expr = cos(x),
      from = 0,
      to = 2*pi,
      add = TRUE,
      col = myblue,
      lty = 2)
```

```
legend("bottomright",  
      legend = c("sin(x)", "cos(x)"),  
      col = c("red", "blue"),  
      lty = c(1, 2),  
      bty = "n")
```


2.7 Salvarea figurilor

Odată ce am creat un grafic putem să-l salvăm într-un fișier extern. Pentru aceasta folosim funcțiile `pdf()`, `png()` sau `jpeg()`. Aceste funcții vor salva figura ca fișier de tip `.pdf`, `.png` sau `.jpeg`.

Tab. 7: Argumente pentru funcțiile `pdf`, `jpeg` și `png`

Argument	Rezultat
<code>file</code>	Directorul și numele fișierului sub formă de șir de caractere. De exemplu, pentru a salva un grafic pe desktop scriem <code>file = "/Users/.../Desktop/plot.pdf"</code> pentru un fișier <code>pdf</code> .
<code>width, height</code>	Dimensiunea graficului final în inchii.
<code>dev.off()</code>	Acesta nu este un argument al funcțiilor <code>pdf()</code> și <code>jpeg()</code> . Trebuie executat acest cod după ce trasarea graficului a fost efectuată pentru a finaliza crearea imaginii.

Pentru a salva o imagine avem de parcurs următorii pași:

1. Execută funcțiile `pdf()` sau `jpeg()` cu argumentele `file`, `width`, `height`.
2. Execută codul care generează figura (e.g. `plot(x = 1:10, y = 1:10)`)
3. Completează scrierea fișierului prin execuția comenzii `dev.off()`. Această comandă spune R-ului că am finalizat crearea fișierului.

```
# Pasul 1
pdf(file = "/Users/.../Desktop/MyPlot.pdf", # directorul cu fisierul
    width = 4, # latimea in inchi
    height = 4) # inaltimea in inchi

# Pasul 2
plot(x = 1:10,
     y = 1:10)
abline(v = 0)
text(x = 0, y = 1, labels = "Ceva text aleator")

# Pasul 3
dev.off()
```

Referințe

Tilman Davies. *The Book of R. A First Course in Programming and Statistics*. No Starch Press, Inc., 1st edition, 2016. ISBN 978-1-59327-651-5. (Citat la pagina 1.)

Norman Matloff. *The Art of R Programming. A Tour of Statistical Software Design*. No Starch Press, Inc., 1st edition, 2011. ISBN 978-1-59327-384-2. (Citat la pagina 1.)